Адыгэ макъ

№ 198 (19963)
2011-рэ илъэс
МЭФЭКУ
ЧЪЭПЫОГЪУМ и 13

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Алъыплъэнхэу, пшъэдэкІыжь арагъэхьынэу къариІуагъ

УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым чъэпыогъум и 11-м зэхищэгъэгъэ видеоконференциер псэупІэ-коммунальнэ хъызмэтым ыкІи къэралыгъо мылъкукІэ къащэфыхэрэм алъэныкъокІэ законхэр зэраукъохэрэм афэгъэхьыгъагъ. УФ-м и Президент и Полномочнэ ЛІыкІоу регионхэм ащыІэхэр, субъектхэм, правэухъумэкІо органхэм, къулыкъу ыкІи ведомствэ зэфэшъхьафхэм япащэхэр ащ хэлэжьагъэх.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

ПсэупІэ-коммунальнэ хъызмэтым игъэзекІонкІэ субъектхэм мымакІэу законхэр зэращаукъохэрэр, коррупцием, къолъхьэштэным зызэращаушъомбгъурэр, управляющэ компаниехэм япащэхэм бзэджэшІагъэхэр зэрэзэрахьэхэрэр шъхьэихыгъэу узытегущыІэн ыкІи узэбэнын фэе Іофыгъохэм зэращыщыр Дмитрий Медведевым къыхигъэщыгъ. Схемэу мы хъызмэтым Іоф зэришІэрэр зэблэхъугъэн фаеу ащ ылъытагъ. ПсэупІэ-коммунальнэ хъызмэтым уплъэкІунхэр щызэхащэнхэу нахьыпэкІэ унашъо къышІыгъагъ. АщкІэ Контрольнэ гъэІорышІапІэм, хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ Министерствэм, прокуратурэм, следствиехэмкІэ Комитетым Іофэу ашІагъэм ахэм япащэхэр къытегущыІагъэх, партиеу «Единая Россия» зыфиІорэм ифракциеу Къэралыгъо Думэм щыІэм уплъэкІунэу зэхищэгъагъэхэм якІэуххэми ащагъэгъозагъ. Нахьыбэу хэукъоныгъэу къыхагъэщыгъэхэм ащыщых управляющэ компаниехэм псэупІэ-коммунальнэ фэІо-фашІэхэм ауасэ шапхъэхэм ашІокІэу зэрэдагъэкІуаерэр, компаниехэр зэрашІоигъоу зэрагъэзекІохэрэр, ахъщэр зищыкІагъэм зэрэпэІуамыгъахьэрэр, цІыфхэр зэрагъапцІэхэрэр, нэмыкІхэр.

Дмитрий Медведевым мы отраслэм епхыгъэ хъызмэтшІапІэхэм уплъэкІунхэр игъорыгъоу ащызэхащэнхэу, сомэ пэпчъ зыдэкІуагъэм лъыплъэнхэу, ащ щытыгъохэрэм, законыр аукъозэ ашІоигъор хэзышІыхьэхэрэм пшъэдэкІыжь арагъэхьынэу унашъо къышІыгъ, триллионкІэ лъытагъэу ахъщэ зыпэІухьэрэ хъызмэтым Іэпэдэлэлныгъэ хэмылъэу Іоф ышІэн зэрэфаем пхъашэу къыкІигъэтхъыгъ. Джащ фэдэу къэралыгъом къыщэфыхэрэм алъэныкъокІэ законхэр зэраукъохэрэм зытегущыІэхэм ыуж, бюджет ахъщэу ахэм апае атІупщыхэрэм пхъашэу алъыплъэнхэу къафигъэпытагъ.

Адыгеим ылъэныкъокІэ видеоконференцием хэлэжьагъэх АР-м и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, зытегущыІэгъэхэ лъэныкъохэм афэгъэзэгъэ министерствэхэм япащэхэр. Къыхагъэщыгъэ хэукъоныгъэхэм, бзэджэшІагъэу зэрахьэхэрэм афэдэхэр типсэупІэ-коммунальнэ хъызмэт щамыгъэунэфыгъэми, уасэхэр зэрэинхэм, цІыфхэм ялэжьапкІэ, пенсиехэр зэрэцІыкІухэм зэригъэгумэкІыхэрэр нэужым АР-м и ЛІышъхьэ гущыІэгъу тызыфэхъум къыІуагъ.

— Тарифхэр тэ тизакъоу дгъэнафэхэрэп, шапхъэхэр къытфагъэуцухэшъ, ар тызыпэшІуекІон тымылъэкІыщт Іофыгъу, ау тынаІэ тетыщт, управляющэ компаниехэм бзэджэшІагъэхэр зэрамыхьанхэми тылъыплъэщт, — къыІуагъ ащ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

ЩытхъуцІэу «Адыгэ Республикэм физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ изаслуженнэ ІофышІ» зыфиІорэр А. М. Зэфэсым фэгъэшъошэгъэным ехьылІагъ

Физическэ культурэмрэ спортымрэ яхэхъоныгъэ иІахь зэрэхишІыхьэрэм, илъэсыбэ хъугъэу Іоф зэришІэрэм апае щытхъуцІэу **«Адыгэ Республикэм физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ изаслуженнэ ІофышІ»** зыфиІорэр **Зэфэс Аюбэ Мыхьамэт ыкъом** — апшъэрэ профессиональнэ гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ къэралыгъо университетыр» зыфиІорэм физическэ пІуныгъэмкІэ икафедрэ идоцент, фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 7, 2011-рэ илъэс
N 120

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиІорэр А. А. Спировым фэгъэшъошэгъэным ехьылІагъ

Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэщыриІэхэм ыкІи илъэсыбэ хъугъэу Іоф зэришІэрэм апае медалэу **«Адыгеим и Щытхъузехь»** зыфиІорэр **Спиров Аристотель Авраам ыкъом** — урымхэм я Адыгэ республикэ общественнэ организациеу «Арго» зыфиІорэм итхьаматэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 7, 2011-рэ илъэс
N 119

Дмитрий МЕДВЕДЕВ:
«ТатекIонэу амал дэгъу тиI»

Партиеу «Единэ Россием» ифедеральнэ спискэ къызэIузыхырэ Дмитрий Медведевым ЮФО-м иединороссхэу анахьэу зызыгъэчанырэхэм зэIукIэгъу къалэу Краснодар щадырихьагъ. Ащ хэлэжьагъэх Адыгеим щыкIогъэ народнэ праймеризым щытекIуагъэхэр, республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, ОНФ-м хэтэу, псаунычъэм икъэухъумэнкIэ министрэу Натхъо Разиет, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм социальнэ политикэмкIэ ыкIи псаунычъэм икъэухъумэнкIэ икомитет итхьаматэу Ирина Ширинар.

Дмитрий Медведевым зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, партиеу «Единэ Россием» ащ фэдэ гугъапIэ къезытырэр административнэ ресурсыр арэп, ащ дэгъоу Iоф зэришIэрэр ыкIи цIыфхэм зэрафэгумэкIырэр ары. Мэхьанэшхо зиIэ пшъэрылъхэр ыгъэцэкIэн зэрилъэкIыщтыр партием къыгъэлъэгъогъах.

Урысыем и Президент единороссхэм адыриIэгъэ зэIукIэгъум социальнэ-экономикэ Iофыгъохэм язэшIохын, агропромышленнэ комплексым хэхьоныгъэ егъэшIыгъэным, псауныгъэм икъэухъумэнкIэ шэпхъакIэхэм атехьэгъэным, унэхэм гъэцэкIэжьыныхэм яшIылIэгъэнхэм, ипотекэ программэм, къольхъо тын-Iыхыным ебэныжьыгъэным, ныхэмрэ кIэлэцIыкIухэмрэ IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэным япхыгъэ программэхэм, спортым хэхьоныгъэ егъэшIыгъэным афэгъэхьыгъэ Iофыгъохэм игъэкIотыгъэу щатегущыIагъэх.

— Партиеу «Единэ Россиер» кIэлэцIыкIухэм зызыщагъэпсэфыщт чIыпIэхэм яшIын тегъэпсыхьэгъэ Iофтхьабзэхэм кIэщакIо афэхъун, регионхэм япащэхэм а Iофтхьабзэхэр зэрэзэшIуахыхэрэм гъунэ лъафын фае, — къыIуагъ Дмитрий Медведевым. — Гурыт еджапIэхэм спортплощадкэхэр зэращагъэпсыщтхэм имызакъоу, мылъку макIэ зыпэIухьащт нэмыкI Iофтхьабзэхэри зэрахьанхэ алъэкIыщт. Ахэми шIогъэшхо къатынэу тэгугъэ.

Урысые Федерацием и Президент регион хэбзэ IэшъхьэтетхэмкIэ къяджагъ Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм IэпыIэгъу арагъэгъотырэр агъэлъэшынэу, федеральнэ правительствэм зэхигъэуцогъэ программэхэм афэдэхэр ахэми агъэхьазырынхэу. Заом иветеранхэм зыщыпсэущтхэ унэхэр ягъэгъотыгъэнхэм иIофыгъо зынэсым хигъэунэфыкIыгъ ащ фэдэ федеральнэ программэр ыкIэм зэрэнагъэсыщтыр.

Заом иветеранхэм зыщыпсэущтхэ унэхэр ягъэгъотыгъэным ехьылIэгъэ указым зэрэкIэтхагъэмкIэ регионхэм яхэбзэ Iэшъхьэтетхэм зыщызэраригъэлъэгъугъэр ащ хигъэунэфыкIыгъ.

— ФэтэрыкIэхэр зимыщыкIэгъэ ветеранхэри щыIэх. НахьыбэрэмкIэ ахэр зыфаехэр яунэ, ядэкIояпIэ афагъэцэкIэжьынэу, псыр е газыр афыращэнэу ары. А пстэур регионхэм яхэбзэ Iэшъхьэтетхэр зыгъэгумэкIынхэ фэе Iофыгъох, — хигъэунэфыкIыгъ Дмитрий Медведевым.

Автобус аритыгъ

АР-м и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан АР-м физкультурэмрэ спортымрэкIэ и Комитет ипащэу Хьасанэкъо Муратрэ кушъхьэфэчъэ спортымкIэ Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу еджапIэм ипащэу Анатолий Лелюкрэ ригъэблэгъагъэх.

Спортым шIуагъэу къытырэр, къыткIэхъухьэрэ лIэужхэм япIункIэ мэхьанэу иIэр къыдалъытэзэ ащ изегъэушъомбгъун анахь шъхьаIэхэм ащыщэу зэрэщылажьэхэрэр ащ къыIуагъ, зэшIохыгъэ хъугъэхэм, непэ объектэу ашIыхэрэм кIэкIэу къатегущыIагъ, тиспортсмен цIэрыIохэр къыхигъэщыгъэх. НэмыкI спорт лъэпкъэу нахьыбэу цIыфхэр зыфэнэIуасэхэм анахь мымакIэу кушъхьэфэчъэ спортыми зегъэушъомбгъугъэн фаеу зэралъытэрэр, УФ-м туризмэмрэ спортымрэкIэ и Министерствэ дунэе шапхъэхэм адиштэрэ велотрекыр щигъэуцунэу Адыгеир къызэрэхихыгъэр ащ зэришыхьатыр къыхигъэщыгъ.

Адыгеим июбилейкIэ Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм автобусэу «Газель» шIухьафтынэу къыфишIыгъ. Ар кушъхьэфэчъэ спортымкIэ Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу еджапIэм зэрэратырэр, непэрэ зэIукIэгъум ар лъапсэ зэрэфэхъугъэр ТхьакIущынэ Аслъан къыIуагъ. Автобусым иIункIыбззхэр еджапIэм ипащэ ритыгъэх. Анатолий Лелюк мы спортым пылъхэм зэкIэми ацIэкIэ республикэм ипащэхэм «тхьашъуегъэпсэу» къариIуагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

БзэджэшIагъэхэр нахь макIэ шIыгъэнхэр

Гъэзетэу «Аргументы и факты» зыфиIорэм иредакцие зычIэт унэм чъэпыогъум и 11-м «Iэнэ хъурае» щыкIуагъ. АР-м хэгъэгу кIоцI Iофхэмкlэ и Министерствэ Iофтхьабзэм кIэщакIо фэхъугъ. КIэлэеджакIохэм, студентхэм зэрахьэрэ бзэджэшIагъэхэр дэгъэзыжьыгъэнхэм ыкIи зыныбжь имыкъугъэхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм ар афэгъэхьыгъагъ.

Апшъэрэ еджапIэхэм, спорт комитетым, министерствэ зэфэшъхьафхэм, наркологическэ къулыкъум, нэмыкIхэми ялIыкIохэр «Iэнэ хъураем» хэлэжьагъэх, яшIошIхэр къыраIотыкIыгъэх.

Общественнэ рэхьатныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ полицием ипащэ игуадзэу Геннадий Березиным Iофтхьабзэр къызэIуихызэ, зэрэзэрэугъоигъэхэм лъапсэ зэриIэр къыIуагъ. Мы илъэсым имэзибгъу бзэджэшIэгъэ 58-рэ ныбжьыкIэхэм зэрахьагъэу къыхагъэщыгъ. Зыныбжь имыкъугъэ нэбгырэ 218-рэ, ахэм янэ-ятэ 23-рэ учетым хагъэуцуагъэх. Зыныбжь имыкъугъэхэм алъэныкъокIэ административнэ правэукъоныгъэу 1221-рэ агъэунэфыгъ.

Джащ фэдэу Геннадий Березиным къыхигъэщыгъэхэм ащыщ лъэпкъ зэфэшъхьафхэм къахэкIыгъэ студентхэм азыфагу зэгурымыIоныгъэ къитаджэу пчъагъэрэ къызэрэхэкIыгъэр. Ащ фэдэ гумэкIыгъохэм къулыкъу зэфэшъхьафхэм анаIэ зэрэтырагъэтыщтым, хэкIыпIэу щыIэхэм атегущыIагъэх.

НыбжьыкIэхэм, зыныбжь имыкъугъэхэм япIуныгъэгъэсэныгъэ фэIорышIэрэ программэхэр республикэм зэрэщагъэцакIэхэрэр къэзэрэугъоигъэхэм къаIуагъ. Ау нахь тэрэзэу алъытагъэр зы программэ ин АдыгеимкIэ аштэнышъ, ар пхырыщыныр ары. Джащ фэдэу ныбжьыкIэ дружинэхэр зэхэщэгъэнхэм игугъу ашIыгъ.

Къырагъэблэгъэ пстэури къызэрекIолIагъэм, Iофыгъоу къаIэтыгъэм зэригъэгумэкIыхэрэр, алъэкIыщтымкIэ ащ изэшIохын зэрэдэлажьэхэрэр «Iэнэ хъураем» къыгъэнэфагъ.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

IофшIэнхэр зэрэлъыкIуатэхэрэм зыщигъэгъозагъ

Джэджэ районым ит поселкэу Гончаркэм фабэр къэзытырэ котельнакIэу щагъэпсырэр зынагъэсыгъэм, ащкIэ Iофхэм язытет зыфэдэм защигъэгъозэнэу Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат мы псэупIэм тыгъуасэ щыIагъ. Котельнэм изэтегъэпсыхьан фэгъэзэгъэ псэолъэшI организациеу «Эксергия» зыфиIорэм мы уахътэм зэшIуихырэ Iофыгъохэр АР-м и Правительствэ ипащэ зэригъэшIагъ ыкIи ылъэгъугъэм осэшIу фишIыгъ. Джащ фэдэу псэупIэм непэ гумэкIыгъоу ыкIи щыкIагъэу иIэхэм, ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэм фэшI шIэгъэн фаехэм КъумпIыл Мурат къащыуцугъ, анахьэу анаIэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэр къыгъэнэфагъэх.

Мы мэфэ дэдэм АР-м и Премьер-министрэ Кощхьэблэ районым Iоф щызышIэрэ ООО-у «Южгазэнерджим» щыIагъ. Газым продукцие зэмылIэужыгъохэр зыщыхашIыкIыщт заводэу агъэпсырэр зынагъэсыгъэр зэригъэлъэгъугъ, ащ Iоф щызышIэхэрэм гущыIэгъу афэхъугъ. Бэмышlэу мы компанием игенеральнэ директорыкIэу агъэнэфэгъэ Александр Богдановым къызэриIуагъэмкIэ, псэуалъэм ишIын 2012-рэ илъэсым иапэрэ мэзищым къыкIоцI аухынэу ары зэрэрахъухьагъэр. Непэрэ мафэм ехъулIэу «Южгазэнерджим» республикэм иэкономикэ сомэ миллиардитф фэдиз инвестициеу къыхилъхьагъ. Ащ ишIуагъэкIэ IофшIэпIэ чIыпIакIэхэр къызэIуахыгъэх, республикэм ыкIи районым ибюджетхэм хьакъулахьэу арагъахьэрэр макIэп.

Мы заводым ишIын мэхьэнэшхо зэриIэр КъумпIыл Мурат къыхигъэщыгъ, тапэкIи яIо зэхэлъэу зэрэзэдэлэжьэщтхэм къыкIигъэтхъыгъ.

Мыщ фэгъэхьыгъэ игъэкIотыгъэ тхыгъэ тигъэзет къыхиутыщт.

КIАРЭ Фатим.

Фестивалэу «Кавказым имамырныгъ»

Адыгеир шIукIэ къахэщы

Искусствэм имастерхэм яфестивалэу «Кавказым имамырныгъ» зыфиIоу Астрахань щыкIуагъэм Адыгэ Республикэм илIыкIохэр хэлэжьагъэх. Ащ фэгъэхьыгъэ пресс-зэIукIэ АР-м культурэмкIэ и Министерствэ щызэхащагъ.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый пресс-зэIукIэр зэрищэзэ, я XIV-рэ фестивалым Адыгеим икIыгъэхэр дэгъоу зэрэхэлэжьагъэхэр хигъэунэфыкIыгъ. АР-м икIыгъэ купым пэщэныгъэ дызэрихьагъ культурэмкIэ министрэм игуадзэу, Урысыем, Ингушетием, Адыгеим культурэмкIэ язаслуженнэ IофышIэу ШъэуапцIэкъо Аминэт.

УФ-м и Къыблэ шъолъыр, Темыр Кавказым, Абхъазым, Къыблэ Осетием, Азербайджан къарыкIыгъэхэр фестивалым зэрэхэлэжьагъэхэр ШъэуапцIэкъо Аминэт къыIотагъ. Адыгэ Республикэм иансамблэу «Ислъамыер», лъэпкъ культурэм и Гупчэ иIофышIэхэр, лъэпкъ IэшIагъэмэ апылъхэр, нэмыкIхэри Астрахань зэкIохэм, Адыгеим ищытхъу аIэтыгъ.

«Ислъамыем» имэкъамэ, орэд къызэриIорэр, къызэрэшъорэр зэхэщакIомэ лъэшэу агу рихьыгъ. Адыгэ шъуашэр зэрэдахэр ашIогъэшIэгъонэу тиартистхэм къяплъыгъэр макIэп. «Ислъамыем» иартистхэм лъэпкъ шэн-хабзэхэр зэрэзэрахьэхэрэм уигъэгушхоу ШъэуапцIэкъо Аминэт ылъытагъ. Лъэпкъ IэшIагъэхэм осэ ин къафашIыгъ.

Артистхэу Агъырджэнэкъо Саныет, ХъокIо Сусанэ, Лъэцэр Светланэ фестивалым къыщагъэлъэгъуагъэр IупкIэу къаIотагъ.

Координационнэ советым изэхэсыгъо кадрэхэм ягъэхьазырын, культурэм иIофышIэхэм ялэжьапкIэ къэIэтыгъэным, мамырныгъэм игъэпытэн зэкIэми япшъэрылъэу зэрэщытым щытегущыIагъэх.

Композитор цIэрыIоу, «Ислъамыем» ихудожественнэ пащэу Нэхэе Аслъан творческэ купхэм яфэIо-фашIэхэр нахьышIоу гъэцэкIэгъэнхэм иеплъыкIэхэр къыриIолIагъэх. Культурэм ищыкIэгъэ кадрэхэм ягъэджэн Ростов-на-Дону щызэхащэнэу фестивалым зэрэщырахъухьагъэр ШъэуапцIэкъо Аминэт изэфэхьысыжьхэм къащыхигъэщыгъ. Фестивалым Адыгеир зэрэхэлэжьагъэр тиреспубликэ илъэс 20 зэрэхъурэм зэрэфэгъэхьыгъагъэр культурэмкIэ министрэу Чэмышъо Гъазый хигъэунэфыкIыгъ.

ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Іэпэщысэ дахэхэр къырахьылIагъэх

Бэдзэогъум и 15-м къыщегъэжьагъэу лъэпкъ Iэпэщысэхэмкlэ ыкlи тамыгъэ анахь дэгъу къэугупшысыгъэнымкlэ зэнэкъокъу республикэм щыкIуагъ. АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ Адыгеир илъэс 20 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэу ар зэхищэгъагъ.

Зэнэкъокъум хэлажьэхэрэм яIофшIагъэхэр къызэрахьылIэгъэ чIыпIэр Мыекъуапэ дэт салонэу «Адыгэ ун» зыфиIорэр ары.

Шъугу къэдгъэкIыжьын, зэнэкъокъур едзыгъуи 6-у зэтеутыгъагъ ыкIи едзыгъо пэпчъ текIоныгъэ къыщыдэзыхырэр агъэнэфэгъагъ. Республикэр илъэс 20 зыщыхъугъэ мафэм ахэм афэгушIуагъэх.

Урысыем икъалэхэу Пермь, Уфа, Москва ыкIи тиреспубликэ щыпсэурэ нэбгырэ 67-рэ зэнэкъокъум хэлэжьагъэх. Анахь ныбжьыкIэм илъэс 23-рэ ыныбжь, анахьыжъым — илъэс 72-рэ.

Комиссием ышIыгъэ зэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, къыкIэлъыкIохэрэм текIоныгъэр къыдахыгъ:

Едзыгъоу «IэпэIас» зыфиIоу физическэ лицэхэм апаем — Сэхътэрыекъо Зарем;

Едзыгъоу «Пхъэм ыкIи полимерхэм ахэшIыкIыгъэ Iэпэщысэхэр» зыфиIоу физическэ лицэхэм апаем — Бастэ Инвер;

Едзыгъоу «Дышъэидэныр» (физическэ лицэхэм азыфагу) — Сетэ Сафыет;

Едзыгъоу «ГъучIым хэшIыкIыгъэ Iэпэщысэхэр» (физическэ лицэхэм азыфагу) — Хъурэнэ Мыхьамод;

Едзыгъоу «ЕтIэ гъэжъагъэм ыкIи апчым ахэшIыкIыгъэ Iэпэщысэхэр» (физическэ лицэхэм азыфагу) — Хэкужъ Сэфэрбый;

Юридическэ лицэхэр ыкIи предпринимательхэр:

Едзыгъоу «ГъучIым хэшIыкIыгъэ Iэпэщысэхэр» — Константин Богдановыр;

Едзыгъоу «IэпэIас» — Нэгъуцу Нурбый;

Едзыгъоу «Пхъэм ыкIи полимерхэм ахэшIыкIыгъэ Iэпэщысэхэр» — ПIатIыкъо Айдэмыр;

Едзыгъоу «Дышъэидэныр» — ООО-у «Нан».

Едзыгъоу «Адыгэ Республикэм итамыгъ» зыфиIорэм хэлэжьагъэхэм балл 15-м зэрэнамыгъэсыгъэм пае текIоныгъэр зыфагъэшъошэн къахэкIыгъэп. Ау анахь къахэщыгъэ IофшIагъэхэу А. Бырсырым, Е. Вербицкэм, студиеу ООО-у «Графдизайн» зыфиIорэм къырахьылIагъэхэм республикэм щыпсэухэрэм уасэ фарагъэшIынэу комиссием унашъо ышIыгъ.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Агъэстыгъэх

НаркотикхэмапэшIуекIогъэнымкIэ Федеральнэ къулыкъум Краснодар краимкIэ и ГъэIорышIапIэ икъутамэу АР-м щыIэм, судхэм уголовнэ Iофхэр зызэхафыхэм зэрэрахъухьагъэм тетэу, къаIахыгъэ наркотикхэм ягъэкIодын епхыгъэ Iофтхьабзэ джырэблагъэ зэхищагъ. Мы илъэсым пыкIыгъэ уахътэм къыкIоцI яплIэнэрэу наркотикхэр мы къулыкъум иполицейскэхэм агъэстых. Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Наркоконтроль ипащэхэр.

Iушъхьэ гъэгъугъэр зэрылъ дзыохэр, марихуанэ пакетхэр, нэмыкI наркотикхэр, ахэм ягъэхьазырынкIэ агъэфедэрэ пкъыгъохэр машIом патэкъуагъэх. ПстэумкIи ар сомэ миллиони 2,5-рэ ауас. Агъэстыгъэхэм ащыщых наркотикхэм яIугъэкIын пылъыгъэхэм агъэфедэщтыгъэ сотовэ телефонхэри флэшкэхэри.

УЛАПЭ мэфэкIым зыфегъэхьазыры

Адыгеир, анахьэу улэпэ чIыгур, ижьырэ саугъэтхэмкIэ ыкIи тинепэрэ мэфэ гъэхъагъэхэмкIэ бай.

1981-рэ илъэсым къоджэ трактористэу Симболэт Нурбый гъэтхэ жъогъу лъэхъаным къычIитIыкIыгъэгъэ джэрз щыуаныщхом Улапэ зэрэдунаеу щызэлъаригъэшIагъ. Пкъыгъо гъэшIэгъоныр Мыекъуапэ, Адыгэ хэку музеим, къащагъ, зэрагъэунэфыгъэмкIэ, скифхэм тиэрэ ыпэкIэ я V—IV-рэ лIэшIэгъухэм ашIыгъагъ.

Мы илъэс дэдэм ибжыхьэ зэлъашIэрэ археологэу А. Лесковыр Адыгеим къэкIуагъ, Iуашъхьэм тIынхэр щызэхищагъэх. Улэпэ Iуашъхьэхэм а лъэхъан чыжьэм иматериальнэ культурэ къизыIотыкIырэ пкъыгъуабэ къыщагъотыгъ. Анахь уасэ зиIэу агъэунэфыгъэр тыжьын ритонэу, тамэ зыгот шы теплъэр зиIэу дышъэпс егъэшъуагъэр ары. Адыгэ-улэпэ Iуашъхьэхэм якъэбар псынкIэу дунаир къыбыбыхьагъ, а байныгъэ лъапIэхэр КъокIыпIэм и Къэралыгъо музееу Москва дэтым чIэлъых. Улапэ пылъ тарихъ гъэшIэгъонри къуаджэм щапIугъэу, щалэжьыгъэу, шIэныгъэлэжьышхоу АфэшIыжь Тыркубый итхылъыкIэ дэгъоу къыщыриIотыкIыгъ.

МэфэкI инэу, илъэси 150-рэ ныбжьыр хэзыгъэунэфыкIырэ къуаджэм лIы дэгъубэ, цIыф дэхабэ къыдэкIыгъ. Жъыр агъашIоу, кIэм ышIырэм уасэ фашIэу, зэгурыIо-зэдэIужьхэу улапэхэр сыдигъуи мэпсэух.

Бжыхьэ дышъэ пкIашъэм илъэхъан мэфэкIышхор хагъэунэфыкIыщт. Улапэ ищыIэныгъэ гъогоу илъэси 100-м ехъум къыкIугъэм рыплъэжьхэзэ, яIорэ яшIэрэ зэтехьэу зэрэпсэухэрэм къыкIэкIогъэ гъэхъагъэхэр къыраIотыкIыщтых. ЯлIыхъужъхэм къащежьэу янахьыжъ губзыгъэхэмкIэ, яцIыф гъэсэгъэшхохэмкIэ, ялэжьэкIо хъупхъэхэмкIэ, яныбжьыкIэ IорышIэхэмкIэ, якIэлэцIыкIу насыпышIохэмкIэ кIэкIыжьэу, шIоу зыфалэжьыжьыгъэм, ящыIэкIэ-псэукIэ дахэу зызэришIагъэм, къэралыгъо гъэпсыкIэ зиIэ хъугъэ Адыгэ Республикэу илъэс 20 ныбжьыр хэзыгъэунэфыкIыгъэм икъутэмэ пытэу, Красногвардейскэ районым хэхьэрэ къуаджэу Улапэ дахэу ыпэкIэ зэрэлъыкIуатэрэр мэфэкIышхом къыриIотыкIыщт.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

АВСТРАЛИЕМ щыIэри къагъоты

Хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ Министерствэм иподразделение анахь ныбжьыкIэхэм ащыщэу Интерполым имэфэкI джырэблагъэ хигъэунэфыкIыгъ. АР-м и МВД ар зиIэр илъэси 10 хъугъэ. А уахътэм къыкIоцI бзэджэшIэгъэ хьылъэхэм ябэныжьыгъэным ащ иIофышIэхэм макIэп яIахьэу хашIыхьагъэр. 2011-рэ илъэсым изакъоу пштэмэ, Адыгеим правэухъумэкIо органхэр зылъыхьущтыгъэхэ нэбгыри 5 IэкIыбым щыIэхэу къычIагъэщыгъ, нэмыкI къэралыгъохэм ащылъыхьущтыгъэхэу нэбгыри 7 тиреспубликэ къыщаубытыгъ.

Ащ фэдэу оперативнэ-лъыхъон Iофхэу мы подразделением хэтхэм зэрахьагъэхэм яшIуагъэкIэ, цIыф зэриукIыгъэм ыпкъ къикIэу илъэс 15-рэ Адыгеим иорганхэр зылъыхьугъэхэ бзэджашIэр Чехием къыщаубытыгъ. Ар Украинэм игражданин, Чешскэ Республикэм ихьапсхэм ащыщ пшъэдэкIыжь щехьы.

Авторым ифитыныгъэхэр зыукъогъэхэ бзылъфыгъэм АР-м и МВД МыекъуапэкIэ иотдел лъыхъущтыгъ. Ащ ыцIэрэ ылъэкъуацIэрэ зэблихъухи, IэкIыбым икIынэу фитыныгъэ къезытырэ паспорт ышIыгъэу агъэунэфыгъагъ. Интерполым иIофышIэхэр лъыхъухэзэ бзылъфыгъэр Австралием щыIэу мы илъэсым ибэдзэогъу мазэ къагъотыгъ. Ащи визэм ипIалъэ ыухыгъэу, миграцием фэгъэхьыгъэ законыр щиукъоу исыгъ. Мы уахътэм бзылъфыгъэр Урысыем къызэрэзэпыращыжьыщтым епхыгъэ Iофтхьабзэхэр зэшIуахых.

Украинэм иправэухъумэкIо органхэмрэ АР-м и МВД Кощхьэблэ районымкIэ иотделрэ Iофэу зэдашIагъэм ишIуагъэкIэ, тыгъуагъэу зызыгъэбылъыщтыгъэ хъулъфыгъэр зыдэщыIэр мы илъэсым ишышъхьэIу мазэ агъэунэфыгъ. КъызэрэчIэщыгъэмкIэ, ащ Украинэм и Полтавскэ хэку бзэджэшIэгъэ хьылъэ щызэрихьагъэу хьапсым чIэс.

Адыгэ литературэм, лъэпкъ поэзием лъапсэ фэзышIыгъэу, усэкIо цIэрыIоу Хьаткъо Ахьмэд къызыхъугъэр илъэси 110-рэ зэрэхъурэм ипэгъокI

ОхътакIэм иорэдыIуагъ

Тилитературэ лъэгъо зафэ фыхэхыгъэным, лъапсэ егъэшIыгъэным мыпшъыжьэу Iоф дэзышIэгъэ апэрэ нэбгырэ заулэм агопчынэу щымытэу яапэрэ сатыр шъыпкъэ хэтыгъ усэкIо цIэрыIоу Хьаткъо Ахьмэд. Апэ тхагъэмэ зэращыщыгъэ закъом пэмыеу Хьаткъом ыцIэ епIон фаеу зышIырэр итхыгъэхэм ядэгъугъ, ялъэпIагъ ары. Ахэм лъэхъэнэ зэблэкIыр икъу фэдизэу уанэIу къырагъэуцо, щыIэкIакIэм хэлъ идеер кIагъэтхъы, цIыфым — зынахь лъапIэ щымыIэ псэ зафэм ифэшъошэ уасэ фэшIыгъэн зэрэфаер шъыпкъэм тетэу къащиIотыкIыгъ.

Усэхэр, поэмэхэр, пшысэхэр, пьесэхэр, рассказхэр ытхыгъэх. Ахэм щыIэныгъэ шъыпкъагъэр къахэщы, къаIуатэрэмкIи шъуашэмкIи зэдештэх, адыгэбзэ жэбзэ къэбзэ баир ащыгъэфедагъ. Ежь къызхэхъухьэгъэ дунаим имызакъоу, уахътэр шъо зэмылIэужыгъо пчъагъэу зэрэзэхэлъыр, гъашIэр ащ зэрэдэIорышIэрэ шIыкIэр ыгъэунэфэу тхагъэ. Ипроизведениехэм уяджэ зыхъукIэ, Хьаткъор зэрэгъэсэгъэшхуагъэр, зэрэакъылышIуагъэр, зэрэгупшысэкIошхуагъэр нафэ къыпфэхъу. Ахьмэд илъэс 36-рэ ныIэп къыгъэшIагъэр, ащ ызыныкъо фэдизыр гъэсэныгъэ-шIэныгъэ зэригъэгъотыным тыригъэкIодагъ, усэным, тхэным илъэсыбэ амыхьыгъэми, Хьаткъо Ахьмэд зэчый инкIэ Тхьэр къызэретагъэр мыгъуащэу, итворчествэ кIочIэшху. Лъэпкъ фольклорыр ыкIи урыс классическэ литературэр иIэубытыпIэхэу, дэгъоу ахэр ышIэхэу зэрэщытыгъэм творческэ IофшIэгъэшхор, ащкIэ гъэхъагъэхэр къыдэкIуагъэх.

Хьаткъо Ахьмэд ыгъэшIагъэр макIэми, адыгэ литературэм лъапсэ егъэшIыгъэным, культурэм хэгъэхъогъэным иIахьышхо ахилъхьагъ. Ыпэ щиз нахь зымылъэгъоу тхэкIуацIэр зыгъэхьаулыехэрэм ар зыкIи афэдэгъахэп. ЫшIэн ылъэкIыщтым бэкIэ нахьыб фызэшIокIыгъэр. ЩыIэныгъэм фыжьэу хэлъыр къызэтыригъэщыкIызэ, жъым кIэр ригъапшэу, шIур сыдигъуи ем зэрэтекIорэр кIигъэтхъэу тхагъэ.

ТхакIохэу КIэращэм, Хьаткъом, Цэим лъэпкъым пае шIоу алэжьыгъэр гъунэнчъ: гъэпсэфыгъо такъикъ яIагъэп — адыгэ лъэпкъыр щыIэкIэшIу гъогум зэрэтыращэщтым емызэщыжьхэу фэулэугъэх.

1923-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Хьаткъо Ахьмэд ытхыхэрэр къыхиутыщтыгъэх, ахэр хэку гъэзетхэм, журналхэм къарыхьэщтыгъэх. Хьаткъом ирассказэу **«Сыбылым фэкIод» (1928),** сценкэхэр зыдэт тхылъэу **«КъежьэгъакI» (1930),** усэхэр зыдэт тхылъэу **«Пщыналъ» (1931),** тхылъэу **«Часовой» (1935),** ипоэмэу **«Хэта кIодырэр, тыда тызэкIурэр» (1932)** ежь псаузэ къыдэкIыгъэх. Хьаткъо Ахьмэд итхылъхэр урысыбзэкIи къыхиутыгъэх: **«Жертва денег» (1927),** усэхэмрэ пщыналъэхэмрэ зыдэт тхылъэу **«Мужество» (1930)**.

Лъэхъаным ижьыкъилъ гомыIу елъытыгъэу Хьаткъо Ахьмэд ыцIэ раIон фимытхэуи, игугъуи амышIэу охътабэ ыкъудыигъ.

1959-рэ илъэсым «ЦIыфыр щэрэI» зыфиIорэ тхылъэу усэхэр, поэмэхэр, рассказитIу зыдэтыр Мыекъуапэ къыщыдэкIыгъ. **«Стиххэр»** ыцIэу усэхэр зыдэт тхылъ **1967-рэ илъэсым къыдэкIыгъ**.

УсакIор къызыхъугъэр илъэс 80 зэрэхъугъэм ипэгъокIэу **«Къаштэ пIапэ»** зыфиIорэ тхылъыр адыгабзэкIи, урысыбзэкIи зэдзэкIыжьыгъэу дэтэу 1981-рэ илъэсым къыдэкIыгъ.

Хьаткъо Ахьмэд Теуцожь Цыгъо итворчествэ тхыгъэнымкIэ Iофышхо ащ дэзышIагъэхэм ащыщ. Программэхэр, учебникхэр зэхигъэуцуагъ, ытхыгъ. ЗэдзэкIын Iофми фэкъулаигъ.

1934-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу СССР-м итхакIохэм я Союз Хьаткъо Ахьмэд хэтыгъ. Шэуджэн районым ит къуаджэу Хьатыгъужъыкъуае ар щыщыгъ. Ятэ динлэжь гъэсэгъэшхуагъ, илъфыгъэхэри а гъогум рищэхэмэ шIоигъуагъ, ау хэти къырыкIощтыр ежь ыIэ илъ. Хьаткъо Ахьмэд ежь гум къыриIорэм рыкIуагъ, къыгъэшIагъэм охътакIэм, хэбзакIэм адыригъаштэу псэугъэ, фэлъэкIыщтыр илъэпкъ фишIагъ, адыгэ лъэпкъ поэзием тамэ фишIыгъ. Иусэхэр, ипоэмэхэр, ирассказхэр джырэ мафэхэми анахь мэхьанэ зиIэхэу къэнэжьых, уахътэм ымыгъэухъэфырэ тхыгъэхэр арыба лъэпкъымкIэ уасэ анахь зиIэхэр.

УсэкIо цIэрыIоу Хьаткъо Ахьмэд къызыхъугъэр илъэси 110-рэ зыщыхъурэр къызыщыблагъэрэм тигуапэу ымэкъэ зафэ тыкIэдэIукIэу, ипроизведениехэм джыри зэ тяджэжьын.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ХЬАТКЪО Ахьмэд

Сибилет

Сиджабгъу бгъэджыбэ
Сибилетэу сикIасэу,
Комсомолэу сызыем
Къыситыгъэр ерэлъ.
Сэмэгубгъур пхыралэу,
Сыгоу Iэлыр къэIасэу,
Мысысыжьэу зыщыхъурэм
А билетыр ишъухыжь.
Щызэгошъухи сашъхьагъы
А слъэкъуацIэ зэрытхагъэм
СикIэсагъэшъ седжэныр,
Сэщ пайкIэ шъукъедж.
Шъучыишъхьэ ыкъузэу,
Шъугу пызэу къэшъумыIу,
УплъэкIугъом зэрэщаIоу,
СикIэсагъэшъ, сцIэ къешъуIу!
Шъунэхэр жъугъэплъызэу
Ащ нахьыбэу шъущымыт,
Щэм ыуж мыдыизэ,
ШъурыкIуи пыир хэжъугъаф.
ШъутекIуагъэу, шъулъыкIуатэу
ТекIоныгъэм иорэд
Къыхэшъудзэу шъуапэ зежъугъэхъурэм,
Сэщ паекIи зежъугъэIэт!
Джар сипсалъэу сэ непэ
Тидзэ Плъыжьы сыхэт,
Комсомолым ынапэ
Сэ тесхынэу къэмыт.
Сэ гушIуагъор сэзгъэгъотырэр
Сызыхэтэу сиколхоз,
ЩыIэкIэшIур зыдэзгъотырэр
Сэ сикIасэу сиколхоз.
УзхэкIыгъэр пщыгъупшэн,
СССР-м иухъумэн
Бэлэрэгъы о пшIыкъон, —
КъысиIуагъэшъ сщымыгъупшэн!..
Сэ сиджабгъу бгъэджыбэ
Сибилетэу сикIасэу,
Комсомолэу сызыем
Къыситыгъэр ерэлъ.
Сэмэгубгъур пхыралэу,
Сыгоу Iэлыр къэIасэу,
Мысысыжьэу зыщыхъурэм,
А билетыр ишъухыжь.
Щызэгошъухи сашъхьагъы,
А слъэкъуацIэ зэрытхагъэм,
СикIэсагъэшъ седжэныр,
Сэщ пайкIэ шъукъедж.

Сырий, ежь зиери сэры

МэшIокур мэгуIэ,
«Модэ, модэ, модэ!» —
Зэпымыоу къысеIо,
Шъхьангъупчъэм сыIут.
МэшIокум къыздисмэ
Сыд къысхашIыкIыра?
Хэгъэгум сырий,
Ежь зиери сэры!
О сипаровоз,
Iугъор зыIуегъэпщ!
Сэри, мары,
ЛулэкIэ ар зыIусэгъэпщ.
Мэзыр сатыр,
Губгъор сатыр,
Зэужэ слъэгъурэр —
Сиорэд сатыр.
Сиорэд сатырмэ
Сэ спсэ ахэлъ,
А шIуцIэгъэ цIыкIухэр
Сэ слъэу зэхэлъ.
СыгъумытIымэу,
Систих сызэреджэу,
А мэзми, заводми
Сапхъуатэшъ сыкъядж.
Мары,
Мыр —
Урал!
Уралыр —
Пхъуант,
Дунаем иIэ мылъкум
ЯлIэужыр ащ дэлъ,
ГъучIа,
ШIомыкIа, —
Узыфаер сыд?
Къушъхьэр итепIошъ,
ДэIаби къыдэх!
Сыбыр губгъошхор фэчъырэп, мэхьапщэшъ, МэшIокум, чэщие мэхъушъ сэ сещэ.
МэфитIур зэбэу,
АIупэ зэнэсы;
Сихэгъэгу ыцыпэ
Сэ сынэмыс!
Тыгъэм лъэпэпцIыеу зеIэтышъ — фэплъырэп,
Жьыбгъэр зышэсыкIи — изакъоу фэчъырэп,
Жьы дзэм зигощымэ
Ерагъэу къечъыхьэ,
Ар зиинагъэр
Сэ сихэгъэгу!
Сиер зы хьасэп —
Зэужэ сие!
Зэужэ зие нэгур
Непэ сэ сиI.

АРТИСТКЭ ЦIЭРЫIОУ ЦЭЙ УНАЕ СЭЛЫМЭ ЫПХЪУР КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭС 95-рэ ХЪУГЪЭ

Исэнэхьат гъунэнчъэу икIэсагъ

Лъэпкъ театральнэ искусствэм зыкъызгъэнэфэнымкIэ, профессиональнэ IофышIэхэр гъэхьазырыгъэнхэмкIэ 1933-рэ илъэсым Краснодар театральнэ техникумэу щызэхащэгъагъэм ишIуагъэ къэкIуагъ.

1936-рэ илъэсым искусствэхэмкIэ къэралыгъо театральнэ институтэу Луначарскэм ыцIэкIэ щытым Адыгэ драматическэ студиер къыщызэIуахыгъагъ. 1937-рэ илъэсым Адыгэ колхознэ-совхознэ театрэр щыIэ хъугъагъэми, ифэшъуашэм тетэу зыкъызэIуихыгъэп. Хэгъэгу зэошхом щыIэкIэпсэукIэр нэмыкI лъэныкъо тырищагъ.

Зэо ужым тIэкIу-тIэкIузэ щыIакIэм зыкъиштэжьыщтыгъ. Адыгэ хэку драматическэ театрэм илъэпкъ труппи зэрилъэкIэу (чIэнэгъабэ заом ригъэшIыгъэу, артист анахь лъэгъупхъэ IэпэIасэхэр хэкIодагъэхэми) ыкIуачIэ зэригъэуIужьыщтыгъ.

Джа охътэ мыпсынкIэм Цэй Унае Сэлымэ ыпхъум изэчый ин, иIэпэIэсагъэ, исэнэхьаткIэ игуетыныгъэ, лъэпкъымкIэ иIэшIухьэкIэфэ-лъытэныгъэ къыщиушыхьатыныр фызэшIокIыгъ.

«Уай-уай, Цэй Унай!» аригъэIуагъ. 1957-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу етIупщыгъэу Мамый Ерэджыбэ ипьесэхэр, ХьэкIэко Аслъанбэч иеу «Зауркъанрэ Заурхъанрэ», IэкIыб къэрал тхакIохэм япроизведениехэм ащыщхэр Адыгэ театрэм щагъэуцух, къыщагъэлъагъох. Спектаклъхэр Мыекъуапэимызакъоу, тыдэкIи хэкум ит къуаджэхэм къекIокIыхэзэ артистхэм къащагъэлъагъох. Къоджэдэсхэр якIэсэ лъэпкъ искусствэм джыри нахь пэблагъэ мэхъух, IофшIэгъу мэфэ пlъырым ыуж лэжьакIохэр ашIуабэ дашIэу артистхэм яжэх, алъэгъоу, зэхашIэрэм япшъыгъи ащегъэгъупшэжьы.

Цэй Унае ыгукIэ икIасэу, ыпкъынэ-лъынэ пэпчъкIэ зэхишIэу къыхихыгъэ артист сэнэхьатым игъашIэ фигъэшъошагъ. Имурад благъи, чыжьи артисткэм сыдигъуи театрэм епхыгъагъ. ИлъэсипшI пчъагъэу сценэм зытетыгъэм ролыбэу къышIыгъэхэр зэфэшъхьафыгъэх. Комедийнэхэм ямызакъоу, нахь гумэкI-гупшысэ куоу къизыIотыкIырэ спектаклъхэми драматическэ роль ин шъхьаIэхэр къащишIыщтыгъ. ЩыIэныгъэр гъунэнчъэу зэрикIасэр мыгъуащэу, Ным ироль ини, гуащэм ишэн пыти, шIугуащэм игъэпсыкIэшIыкIи, бысымгуащэм ихъупхъагъи нэфэгъэ-IупкIагъэр къахэщэу Унае къышIыщтыгъ, къыгъэлъагъощтыгъ.

Артисткэр зылъэгъугъэу, зышIэщтыгъэхэм дэгъоу къашIэжьыщт Унае сценическэ образэр сыдигъуи гъунэм нигъэсэу зэригъэпсыщтыгъэр, сыдигъуи Iофышхо ролым зэрэдишIэрэм ихьатыркIэ, къышIырэ образыр пшIошъ ыгъэхъупэу уанэIу къызэрэригъэуцощтыгъэр. Жабзэм ылъэныкъокIэ IупкIагъэр къебэкIэу, игущыIэкIэ дахэкIэ гур ыщэфэу, артист къодыер арымырэу, ышIэрэ Iофым, икIэсэ сценэм, театрэм, рольхэм ыпсэ зэрахэтIагъэр гъэуащэщтыгъэп.

Сэ Цэй Унае апэрэу зыслъэгъугъэр икIыгъэ лIэшIэгъум ия 70-рэ илъэсхэр ары. Къоджэ еджапIэм ия 6-рэ класс къэсыухыгъагъ. Бжыхьагъэ. Къуаджэм Адыгэ театрэр къэкIуагъэу цIыфхэр клубым чIэзэрэгъэфэжьыщтыгъэхэп. **«Гощэ ябг»** зыфиIорэ спектаклыр къагъэлъэгъуагъ. Ащ гуащэм ироль къыщызышIыщтыгъэр Цэй Унай ары. Ащ ымэкъэ гъэтхъыгъэ кIэзэзышъо джыри стхьакIумэ ит. Ащ ыужкIэ, Адыгэ педучилищым сыщеджэ зэхъум, Адыгэ театрэм щагъэуцурэ спектаклэ гори хэтымынэу зэрэгруппэу ренэу тызэращэщтыгъэм театрэр тигъэшIагъэ, артистхэр шIу тигъэлъэгъугъэх.

«Псэлъыхъохэр», «Мыхьамчэрыекъор, привет!», «Дэхэбаринэ ихьакIэщ», «ШIулъэгъум ишапхъ», «Сюзана», «Ным игумэкI», «Псым ыхьырэ Iуашъхь», (пенсием щыIэу Унае къырагъэблэгъагъэ мы спектаклым) артисткэ цIэрыIоу Цэй Унае рольхэр къызэращишIыщтыгъэхэр къэIотэжьыгъуай.

Артисткэу Цэир анахь тикIасэ хъугъагъэ, тикIэлэегъаджэхэм ащыщхэми пIуныгъэ-гъэсэныгъэ Iофыгъо иныр мыпшъыжьэу зэшIуахызэ, спектаклым, ащ хэт артистхэм татырагъэгущыIэжьыщтыгъ, гупшысэкIэ амалхэр къытIэкIэхьанхэмкIэ а зэкIэмэ яшIуагъэ къытэкIыгъ.

Цэй Унае къуаджэу Щынджые щыщыгъ ыкIи псэм щыщ хэткIи хъурэ чIыпIэу къызщыхъугъэу, зыщапIугъэр икIэсагъ. 1979-рэ илъэсым Адыгэ хэку краеведческэ музеим институт ужым инаучнэ IофышIэу сыщытыгъ. Апэрэ этнографическэ экспедицием адыгабзэхэмкIэ Iоф къыщысшIэнэу сыхагъэхьэгъагъ. Музей автобусымкIэ тыкIуагъ. ЗэлъашIэрэ артисткэу, лъэпкъ искусствэм лъэгъо дахэ фэзышIыгъэу, лъэпкъ культурэр зыIэтыгъэ Цэй Унае гъогогъу зыкъытфишIи, икъуаджэ, иIахьыл-лыщыщхэу къыдэнагъэхэр зэригъэлъэгъунхэу, а тхьамафэм къыщыIэнэу чылэм къыддэкIогъагъ. Ащыгъум Унае ныбжьыкIэжьыгъэп, ау щыIакIэм хэлъ-хэсыр дэгъу дэдэу зэрэришIыкIыгъэр мыгъуащэу, егъашIэм тишIэщтыгъэм фэдэу музей IофышIэ купым псынкIэу тщыщ хъугъэ. Хащэ къызытфэхъугъэ чIыпIэхэу, ишIуагъэ къызщытэкIыгъэхэри къыхэкIыгъэх. ЦIыф гъэсэгъэ инэу, психолог шъыпкъэу зэрэщытыгъэр (арыба артистымкIэ анахь мэхьанэ зиIэри) джащыгъум джыри нахь къысфэнэфэгъагъ.

Цэй Унае театрэр ищыIэныгъэ шъыпкъагъ. АщкIэ Тхьэм къыхилъхьагъэр зэкIэ зышъхьамысыжьэу лъэпкъым фэзыгъэшъошагъэ бзылъфыгъэ еджэгъэ-гъэсэгъэ IэпэIэсагъ.

Цэй Унае къылэжьыгъэ щытхъуцIэ лъапIэхэр иIэх. Ау а пстэумэ **анахь мэхьанэ зиIэр, сэ сишIошIыкIэ, псэм фэбгъэдэгъэ уихэку, уихэгъэгу, ащ ицIыфхэм уащымыгъупшэныр, уишIушIагъэкIэ дахэу пцIэ раIожьыныр ары.**

Мы мафэхэм, АР-м имэфэкI дахэу илъэс 20 ныбжьыр зыщыхигъэунэфыкIырэм, остыгъэ папкIэу, щыIэныгъэм илъэныкъуабэкIэ пэрыт хъугъэ тицIыф псэемыблэжьхэм ацIэ къепIоныр, лIэужхэм яшIушIагъэ афипIотыкIыныр атефэ, къалэжьыгъэ шъыпкъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

АДЫГЭ ШЪЫПКЪ

Чъыгым къутамэхэр гуаупкIыгъэхэми, ылъапсэ къычIамытхъыгъэмэ, псы кIэбгъахьозэ пшIымэ, гуакIэхэри къыдэчъыжьыщтых.

Адыгэ лъэпкъыри джащ фэд, лъапсэр адыгэ чIыгум кънагъ, ау псэу ищыкIагъэр тилъэпкъэгъухэу, хэхэсхэу нэмыкI къэралыгъомэ арысхэр арых.

Адыгэ Республикэр зытиIэр илъэс тIокI мары хъугъэ. Республикэ тызэрэхъугъэм зэфэшъхьаф амалыбэ, лъэпкъым фэбгъэлъэшъун законыкIэхэр къызыдихьыгъэх. Тилъэпкъэгъухэрхэкужъым къэкIонхэ, зэрагъэлъэгъун е къагъэзэжьыпэн амал, фитыныгъэ яIэ хъугъэ. Илъэс тIокIым телъытагъэмэ, къэзыгъэзэжьыгъэхэм япчъагъэ макIэ, ау цIыкIуцIыкIоу къыхэхъо.

Чэмышъо Садык Адыгеим къызыкIожьыгъэр илъэситIум къехъугъ, ишъхьэгъусэу Айсэл, исабыйхэу Гупсэ, Мырзэ, Жьансэт къыздищэжьыгъэх.

УилъэпкъыкIэ уиеу щымытми, укъызщыхъугъэ чIыгур къэубгынэни, нэмыкI къэралыгъо укощыжьыныр псынкIагъоп, ау лъэпкъышIэжь гупшысэр пытэмэ, къиныгъо пстэуми апэшIуекIо.

«Сисабыйхэр адыгэу къэнэжьынхэм пае адыгабзэр, шэнзэхэтыкIэхэр, къэшъуакIэхэр ашIэнэу Адыгеим къэсщэжьыгъэх. ТыкъэкIожьынымкIэ сиунэкъощхэу, АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазыйрэ ащ ышэу Хьазрэтрэ яшIогъэшхо къысэкIыгъ, алъэкIыщтымкIэ къыздеIагъэх ыкIи къыздеIэх. СыкъызэкIожьыкIэм къуаджэу Пэнэхэс тIэкIурэ сыщыпсэугъ, еджапIэми шъэожъыемрэ пшъэшъэжъые нахьыкIэмрэ згъэкIуагъэх. Пшъэшъэ нахьыжъым илъэс еджэгъур Тыркуем къыщедгъэухыжьыгъагъ. Джы Мыекъуапэ зыкъэдгъэзэжьыгъэу тыдэс. Сабыйхэр Адыгэ республикэ гимназием чIэзгъэхьагъэхэу щесэгъаджэх.

Адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ шIукIаеу къызэIэкIагъахьэ, ныбджэгъухэри щагъотыгъэх. СэркIэ къиныгъэр документхэм ягъэпсын ары, урысыбзэр умышIэу тхылъ Iофыгъохэр зэпыгъэфэгъуай.

ТыркуемкIэ тиунэгъо кIоцI адыгабзэкIэ зэрэщыгущыIэщтыгъэхэм ихьатыркIэ адыгабзэр дэгъоу сэшIэ, джы мыщ сызщыпсэурэм гъэзетмэ арытыр къисхышъоу сыублагъэ. ГущыIэгъу сызфэхъухэрэм сигущыIакIэкIэ Тыркуем сыкъикIыжьыгъэми къашIэрэп. БгъэшIэгъонэу хъурэр: «сцIэ Садык» зысIорэм, «о уадыгэмэ, сэри сыадыгэба», къысаIожьы. Адыгэ тхьакIумэр зэмысэгъэ, зэхимыхыгъэ макъэхэр, цIэхэр зызэхихыкIэ, зэкIэм къыфэубытырэп къэIуакIэр, «Садык» зысIорэм, «сыадыгэ» сэIо къашIошIы», — къеIуатэ сапашъхьэ ис адыгэ кIалэм.

Адыгэхэу Адыгеим щыпсэухэрэм ащыщхэм къаIоу урехьылIэ къэзыгъэзэжьыхэрэм яхьылIагъэу: «КъыздикIыжьыгъэм иIофхэр щыдэгъугъэмэ, псэукIэ дэгъу щыриIагъэмэ, къэкIожьыщтгъагъэп. Ащ щыпсэушъурэпти, мыщ къэкIожьыгъ».

Чэмышъо Садык мыщ фэдэ гущыIэхэр зыкIи фэбгъэхьынхэ плъэкIыщтэп. ТыркуемкIэ зыщыщ къалэу Инегель мебель (диванхэр, креслэхэр) къэзышIырэ цех, цIыфхэри щигъэлажьэу, къашIырэр зыщащэщт тучан-салони щыриIагъэх. Мебелэу къышIырэр зэрэдэгъум, зэрэдахэм къыхэкIэу иIофхэри шIукIаеу зэпыфэщтыгъэх. Ау исабыйхэр адыгэу, лъэпкъ хэкIуадэ мыхъухэу къанэ зэрэшIоигъуагъэм, ятэжъмэ ячIыгужъ-хэкужъ къэкIожьынэу зэрэфэягъэм апае Iоф зэтеуцогъахэр зэфишIыжьыгъ.

Мебелыр зэришIыщтыгъэ станокхэр Мыекъуапэ къыщэжьыгъэх, диван-креслэ заули щишIыгъ, ау IофыгъуакIэр зэтебгъэуцоныр IэшIэхэп. Садык игъэпсыкIэкIэ цIыф псынкIэу, гумызагъэу щыт, ыгу ыгъэкIодырэп, зишIуагъэ ригъэкIын ылъэкIыщтым дэIэпыIэ. ТыркуемкIэ къикIэу хьакIэу Адыгеим къакIохэрэм адеIэ, къагъэзэжьынымкIэ щысэтехыпIэ афэхъущт. ИмурадышIухэр къыдэхъунхэу тэри тыфэлъаIо.

ХЬАРЭХЪУ Мурат.

Сурэтым итыр: **Чэмышъо Садык.**

СИАПЭРЭ КIЭЛЭЕГЪАДЖ

Сэнэхьат гъэшIэгъон кIэлэегъаджэм иIэр: мафэ къэс еджапIэм иIофыгъохэм, кIэлэеджакIохэм ягъэджэн-пIуныгъэ апылъызэ ежь илъфыгъэхэр щыгъупшэхэу мэхъу. Непэ сыкъызытегущыIэмэ сшIоигъор сиапэрэ кIэлэегъаджэу, сэри, силэгъу къоджэ кIэлэцIыкIухэми тезыгъэджагъэу ШъхьакIумыдэ Къэлэхъан ары. БэкIае тешIагъэми идунай зихъожьыгъэр, а бзылъфыгъэм шIушIагъэу иIэр нахьыжъхэми, ригъэджагъэхэми ащыгъупшэрэп, шIукIэ, дахэкIэ ыцIэ къыраIо.

Къиныгъ ар зытетыгъэ гъогур, зыгу махэм ащ ызыныкъуи ыкIушъуныеп, ау бзылъфыгъэ ныбжьыкIэм лIыгу пытэ иIэу, ежь гухэлъ шъхьаIэу ышIыгъэм кIуачIэ къыхилъхьэу, теубытагъэ хэлъэу фэкIуагъ. ШIулъэгъу гъунэнчъэ зыфыриIэ ныбжьыкIэ нэбгыришъэ пчъагъэмэ шIэныгъэ куу аритыгъ, гъэсэныгъэм игъогу шъуамбгъо тырищагъэх.

Шапсыгъэ къоджэ цIыкIоу Хьащтыку Къэлэхъан къыщыхъугъ. Заом ыпэкIэ, 1936-рэ илъэсым, Краснодар дэт кIэлэегъэджэ техникумыр къыухыгъагъ, ау ащ лъыпытэу IофшIэныр ригъэжьэнэу хъугъагъэп.

Пшъашъэм шитIу иIагъ: Хьисэрэ Исмахьилэрэ. Исмахьилэ Краснодар дэт кIэлэегъэджэ институтыр къыухыгъэу исэнэхьаткIэ Iоф ышIэщтыгъ. Хьисэ кIэлэегъэджэ техникумыр къыухыгъагъ, ВЛКСМ-м ихэку комитет иапэрэ секретарэу Iоф ышIэщтыгъ. Джащ тетэу ШъхьакIумыдэ Сэфэрбый иунагъо кIэлэегъэджищ къикIыгъ.

Къэлэхъан 1940-рэ илъэсым станицэу Елизаветинскэм кIэлэегъаджэу Iоф щишIэнэу зырегъажьэм ипшъэшъэжъые илъэсищ ыныбжьыгъ. Станицэшхор Пшызэ иджабгъукIэ, Хьащтыку пэчIынатIэу, щыс. Пшызэ лъэмыдж телъыгъэп, къуашъокIэ зэпырыкIыщтыгъэх. КIымафэрэ а Iофыр къэхьылъэщтыгъ, псыхъор къыгъэщтыщтыгъ. Ар пэрыохъу къыфэхъути, бзылъфыгъэр IофшIапIэм къыIукIыжьыгъагъ. Зи ымышIэу щысыныр къин къыщыхъущтыгъ, унагъори ыIыгъын фэягъэ. Гъунэгъу къуаджэу Псэйтыку дэт ублэпIэ еджапIэм чIыпIэ иIагъэти, ащ Iухьанэу Къэлэхъан рихъухьагъ. Заулэрэ Тэхъутэмыкъое районым кIуагъэ, ау аштагъэп.

Нахь куоу зыкIэупчIэм, Iофым хэлъыр къыраIуагъ: зэкIэ зилажьэр ышэу Хьис ары. Нафэ зэрэхъугъэмкIэ, комсомолым и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарэу ШъхьакIумыдэ Хьисэ 1937-рэ илъэсым мэлылъфэгъум икIэуххэм адэжь аубытыгъ. Илъэс 28-рэ зыныбжь кIалэр, лажьи хьакъи имыIэу, «контрреволюционерэу» агъэмысагъ. Ащ пае зыш «народым ипый» Къэлэхъанэ бэмэ гущыIэгъу ашIынэу фэягъэп. Ау икъоджэгъухэм анахьыбэмэ Хьисэ шъыпкъагъэ зыхэлъ кIалэу, Совет хабзэм икъотэгъоу зэрэщытыр ашIэщтыгъэ, къехъулIагъэр хэукъоныгъэкIэ алъытэщтыгъэ. Ау ар къэбгъэнэфэшъунэу щытыгъэп а илъэс жъалымхэм.

Сыдэу щытми, ублэпIэ классхэм якIэлэегъаджэу 1941-рэ илъэсым шэкIогъум и 11-м бзылъфыгъэм Iоф ышIэнэу аштагъ. ЗэкIэ ыкIуачIи, сэнаущыгъэу хэлъыри ыгъэфедэхэзэ Къэлэхъан Iоф ышIэщтыгъ.

Заор кIощтыгъ, нэмыцхэр Кавказым къекIущтыгъэх. Мэзибгъу нахь Iоф ымышIагъэу 1942-рэ илъэсым шышъхьэIум и 15-м фашистхэм Псэйтыкуи, Хьащтыкуи аштагъэх. Пыир тихэкуи, Краснодар краими зарафыжьыхэ нэужым, еджэныр рагъэжьэжьыгъ, ау IофшIэныр нахь хьылъэ хъугъэ. ЕджапIэр нэмыцхэм шэщ ашIыгъагъ, парти, пхъэнтIэкIуи чIэтыжьыгъэхэп. КIэлэегъэджэ коллектив цIыкIур къэзэрэугъоий, зэхэгущыIэжьыгъэ. Тхылъэу, тхылъыпIэу, къэлэмэу, ручкэу унагъомэ къарынагъэхэр къаугъоижьых, гъэзетхэри къырахьылIэх — ахэми узытетхэн чIыпIэхэр яIэх. КIэлэегъаджэхэу Борэн Нэфсэт, Борэн Чэбэхъан, ШъхьакIумыдэ Къэлэхъан, директорэу Нэтхъо Шъалихьэ Iофым яшъыпкъэу пылъыгъэх.

— А гукъэкIыжьхэр къызыдэоежьыхэрэм сыгу къыдэкIыщтым фэдэу сэхъу, —ыIощтыгъ Къэлэхъан. — ЕджэкIо цIыкIухэр мэлакIэхэу еджапIэм къакIощтыгъэх. Шъойцые дэдэу фэпэгъагъэх. Алахьым ащ фэдэ лъэхъанэ къерэмыгъэхъужь. Ау ежь кIэлэцIыкIухэр агу етыгъэу, шIэныгъэм фаблэхэу еджэщтыгъэх.

Джащ тетэу илъэсхэр лъыкIуатэщтыгъэх, щыIакIэри нахь зыпкъ иуцожьыщтыгъ. Мафэ къэс бзылъфыгъэм Хьащтыкурэ Псэйтыкурэ азыфагу километрипшI фэдизэу илъ гъогур ыкIущтыгъ. ПсэупIитIумэ азыфагу етIэ гъогу тэрэзи иIагъэп. ЧIыопсыр дэи хъумэ, кIасэу яунэ къэсыжьыщтыгъ.

Щылэ мазэм имафэ горэм еджапIэм къыщыгужъуагъэу, Пшызэ итамбэ техьажьыгъэ къодыеу Къэлэхъан уаем хиубытагъ. Ошъогур къэбзэ хьазырэу щытыгъэти, ошIу къэхъужьынэу гугъагъэ. КIэим дэт мэз цIыкIум нэсыгъагъ ос хэтэу ощхым къызырегъажьэм. ШIункI къэхъугъ, гъогури къэлъэгъожьырэп. Мы чIыпIэм Къэлэхъан лъэшэу къыщыщтагъ: изакъоу шъофым къинагъ. Ыгъэзэжьыщта, ыпэкIэ кIощта — зи ылъэгъурэп. Мэзым ылъэныкъо ыгъэзагъ ыкIи чъыг чIэгъым чIэуцуагъ, джащ тетэу ощхыр зэпэужьыфэ щытыгъ. Пшъыгъэу, улэугъэу, чэщныкъом яунэ ихьажьыгъ. Ащ фэдэу охътабэ къекIугъ.

Сыгу къэкIыжьы мыщ фэдэ. Зичэзыу урокым тычIэсэу кIэлэегъаджэм къыIуатэрэм тедэIущтыгъ. Аужырэ сыхьат, ар зытыухырэм тызэрэкIожьыщтым тыдэгуIэ. Тыдэ къикIыми, сыд икъэгъотыкIэми, тшхын горэхэр ныхэм зэрагъэхьазырыщтыр тэшIэ. Арышъ, ащи чэфыгъэ тIэкIу къытхелъхьэ. ОшIэ-дэмышIэу урокыр къэзыIотэрэ тикIэлэегъаджэ ынэгу кIыфы къэхъугъ, гущыIэу къыIорэр къымыухыгъэу къызэтеуцуагъ, IитIумкIэ ышъхьэ ыубытыгъ, истол къекIолIэжьынэу къежьагъ, ау къэмысэу зэхэфагъ. ЗэкIэми тыкъызыщылъэтыгъ, тикIэлэегъаджэ къэтыуцухьагъ. Пшъэшъэ цIыкIухэм гъыным даублагъ, кIалэхэм тэIэчъэлъачъэ, тшIэщтыр тшIэрэп. КIэлэегъаджэу щылъым иджыбэ хьалыгъу такъыр къизыгъ — ар непэ ышхыщтыгъэ Iахьыр арыгъэ. Нэужым къэнэфагъэр мары: ежь ар ымышхэу къыгъэнэгъагъ, анахь хьыбэй еджэкIо цIыкIум фигъашIощтыгъ. Зы Iулъхьэ зышхын зиунэ имылъхэр къуаджэм дэсыгъэх.

А лъэхъаныр сыд фэдэу къиныгъэми, хьалэлэу, шъыпкъагъэ тхэлъэу, тихэгъэгу шIулъэгъу фытиIэу, къинхэм тащымыщтэу щыIэныгъэм тыхэтынэу тикIэлэегъаджэ типIущтыгъ. Тыдэ тызыщэIи, сыд фэдэ IофшIапIэ тызыIоти Къэлэхъан къызэрэтщыгугъыщтыгъэр тщыгъупшагъэп, лъэуж шIагъоу къыгъэнагъэм тырэкIо.

1957-рэ илъэсым Къэлэхъан икъуаджэу Хьащтыку дэт ублэпIэ еджапIэм ыгъэзэжьыгъагъ, 1971-рэ илъэсым пенсием кIогъагъэ. Идунай зихъожьыгъэр тIэкIу шIагъэми, тиапэрэ кIэлэегъаджэу ШъхьакIумыдэ Къэлэхъан Зэчэрые ыпхъур ригъэджагъэхэм тщыгъупшэрэп, дахэкIэ ыцIэ етэIо.

ХЪУЩТ Щэбан.

ГУКЪЭКIЫЖЬ ЧЫЖЬЭХЭР

Тэхъутэмыкъуае кинофильмэ зэрэщытырахыгъагъэр

1957-рэ илъэсым ибжыхьэ киностудиеу «Мосфильм» зыфиIорэм итворческэ коллектив инэбгырэ куп Лев Толстоим итрилогиеу «Хождение по мукам», «Хмурое утро» ыкIи «Сестры» зыфиIохэрэм атехыгъэу кинофильмэ тырахынэу къуаджэу Тэхъутэмыкъуае къэкIогъагъэх. Ахэм япэщагъэр ыкIи фильмэм ирежиссер шъхьэIагъэр СССР-м инароднэ артистэу Григорий Рошаль арыгъэ.

Техынхэр рагъэжьэнкIэ зы мазэ иIэу Г. Рошаль рихьыжьэгъэ IофымкIэ район тхьаматэм зэзэгъыныгъэ дишIыгъагъ, кинолентэр зыщытырахыщт чIыпIэхэр къыхихыгъагъэх. Нэужым къуаджэм итыгъэкъохьэпIэ лъэныкъокIэ (псыIыгъыпIэр джырэ уахътэм зыдэщыIэм дэжь) чылэ цIыкIу фэдиз хъунэу унэхэр къамылкIэ бгъагъэхэу, чэухэр ащ къяшIэкIыгъэхэу щагъэпсыгъагъэх.

Тэхъутэмыкъуае щытырахырэ фильмэм СССР-м инароднэ артистхэу Вадим Медведевыр, Руфина Нифонтовар, Майя Булгаковар, Лидия Веселовскаяр хэлэжьэнхэу къэкIогъагъэх. ЦIыфыбэ зыхэлэжьэщт сценэхэм къоджэдэсхэр къызырагъэблагъэхэм ягушIуакIэ гъунэ иIагъэп.

Режиссерэу Г. Рошаль ау сыдми къуаджэу Тэхъутэмыкъуае къыхихыгъагъэп. ЧIыпIэ колхозэу Сталиным ыцIэ зыхьыщтыгъэм шы зэтегъэпсыхьагъэхэри, шыу чанхэри иIагъэх, анахьэу комплекснэ бригадэм иIофышIэхэу ШъэуапцIэкъо Рэмэзанэ зипэщагъэхэр къахэщыщтыгъэх. Бригадэм хэтхэр зэкI пIоми хъунэу — Шэуджэн Мыхьамодэ, Хьатитэ Джэбарэ, ХъокIо Хьарунэ, ЛIышэ Хьаджырэт, Мэзыужьэкъо Хьисэ, нэмыкIхэри киноу тырахырэм хэлэжьагъэх.

Рошаль пытагъэ зыхэлъ режиссерыгъ. Фильмэм исценэхэр тырахыхэ зыхъукIэ, ежьым ыгу римыхьын горэ ылъэгъоу е артистхэм ащыщ зызэришIын фаем зытекIыкIэ, тырахырэр къыгъэуцущтыгъ, ежьыр зэрэфаем фэдэу охъуфэкIэ, кадрэхэр тырагъэхыжьыщтыгъэх.

А илъэсым сэри журналист Iофыр згъэцэкIэнэу езгъэжьэгъэкIагъ, Тэхъутэмыкъое район гъэзетэу «Знамя коммунизма» зыфиIорэм сыIутыгъ. Хэкум къыщыдэкIыщтыгъэ гъэзетэу «Адыгейская правдэм» икорреспондентэу Николай Сирош сигъусэу тхьамэфитIо фэдизэ кинофильмэр зэрэтырахырэм тылъыплъагъ, къэбархэр гъэзетхэм къахэтыутыщтыгъэх.

Зэгорэм мэфэ реным зы пычыгъо нахь тырамыхышъугъагъэми, а мафэр дэгъоу къэсэшIэжьы. Режиссерым артистхэм зыгъэпсэфыгъо аритыщтыгъэп. Щэджэгъуашхэ ашIынэуи игъо ифагъэхэп, загъорэ термосым къырагъэчъырэ щаим гузэжъогъукIэ мытIысхэу, ешъощтыгъэх.

— Моторыр! Яблэнэрэ дубль! — мэхъаджэу режиссерым ымакъэ къэIущтыгъэ. —Тетхынэу етэгъажьэ!

Шыу бланэхэу ШъэуапцIэкъо Рэмэзанэ зыпэ итыгъэхэр мэз гъунэм речъэкIыщтыгъэх, сэшхо кIэлъыкIыгъэхэр тыгъэхьажъум пэлыдых, шэу зэкIэплъыхьагъэхэр зэхэлъадэх, мэшIуачэр къыхырагъэхэу шыухэр зэзаох. Топыщэхэр къэох, пулеметхэр мэчачэх, цIыфхэр гъэхэу, гузэжъогъоу зэкIоцIаплъэгъэ щыгъынхэр аIыгъхэу зэблэчъых, унэхэр мэстых...

Илъэс заулэкIэ узэкIэIэбэжьымэ ШъэуапцIэкъо Мерэм къысфиIотэжьыгъагъ кинофильмэр тырахыфэкIэ режиссерэу Григорий Рошаль яунэ зэрисыгъэр.

— Ар цIыф къызэрыкIоу, пэгагъэ гори хэмылъэу щытыгъ, — къыIуагъ Мерэм. — Адыгэ шхынхэр икIэсагъэх. Чэтлыбжьэ фэсшIынэу къысэлъэIоу къыхэкIыщтыгъ. Тызэгъусэу сурэтхэр ттырахыгъагъэх, ежь тырихырэ фильмэм сыхигъэлэжьэгъагъ. ЗэкIэ ышIэрэр гъэшIэгъоныгъэ.

Киноур зыщытырахыщтыгъэм тефэу къуаджэм адыгэ джэгу щашIыгъагъ. Ащ дэжьым пчэгум быракъ гъэкIэрэкIагъэ хьатыякIом къырихьэу хэбзагъэ. Хьатитэ Джэбарэ быракъыр ыIыгъэу Г. Рошаль кIэрыхьи, шIухьафтынэу ритыгъагъ. ЛIым ар ыгъэшIагъо икъугъагъ, быракъыр зэрэфагъэшъошагъэм лъэшэу щыгушIукIыгъагъ. Нэужым, дэкIыжьыхэ зэхъум, ар Москва зыдихьыжьыгъагъ.

Кинофильмэр къызыдэкIым апэу чылэм дэт клубым ар къыщагъэлъэгъогъагъ. ЦIыфхэр клубым чIэзэрэгъафэщтыгъэхэп, ятIонэрэу ар къагъэлъэгъожьынэу хъугъагъэ. Алъэгъурэр ашIогъэшIэгъоныгъ, къоджэдэсхэу фильмэр тырахы зэхъум хагъэлэжьагъэхэр къызашIэжьыхэкIэ, къызэрэгъэкуощтыгъэх, гушIощтыгъэх.

Къэбарыр сэзыгъэшIэгъэ ШъэуапцIэкъо Мерэми игъашIэ гъэшIэгъонэу кIуагъэ. Заор къызежьэм, ялъэIуи, зыдаригъэщыгъагъ. Апэ связым епхыгъэ дзэхэм ахэтыгъ, нэужым курс кIэкIхэр къыуххи, ГАЗ ыкIи ЗИС машинэхэу заом хэлажьэхэрэм арысыгъ. Щэхэр, шхынхэр дзэкIолIхэм афищэщтыгъэх. Пытагъэу ыкIи лIыгъэу къыхэфагъэхэм япэгъокIэу хэгъэгу тын бгъэхэлъхьабэ къыратыгъэу иIагъ. Ишъхьэгъусэу Рэмэзанэ жьэу дунаим ехыжьыгъ. Сабый яIагъэп, ипхъорэлъфэу Заремэ Мерэм дисыщтыгъ.

Аужырэу тызызэIокIэм, ащ нахьыбэрэ тызэрэзэрэмылъэгъужьыщтыр ышIэрэм фэдэу, игъашIэ зыфэдагъэри, заом зэрэхэтыгъэри, кинофильмэу «Хождение по мукам» зыфиIорэр къуаджэм зэрэщытырахыгъагъэри, ишъхьэгъусэу Рэмэзанэ ащ зэрэхэлэжьагъэри игуапэу ыгу къыгъэкIыжьыгъэх. Ащ фэдэ хъугъэ-шIагъэхэр цIыфым щыгъупшэхэрэп.

Анатолий МАТВИЕНКО.

п. Инэм.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр щызиІэхэм мазэ къэс ахъщэ тедзэ зэраІэкІагъэхьэрэ шІыкІэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм ехьылІагъ

Законодательствэм диштэу гъэпсыгъэным фэшІ **унашъо сэшІы:**

1. Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр щызиІэхэм мазэ къэс ахъщэ тедзэ зэраІэкІагъэхьэрэ ШІыкІэу Адыгэ Республикэм и Президент 2009-рэ илъэсым шэкІогъум и 11-м ышІыгъэ Указэу N 130-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр щызиІэхэм мазэ къэс ахъщэ тедзэ зэраІэкІагъэхьэрэ шІыкІэм ехьылІагъ» зыфиІорэмкІэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхэугъоягъэхэр, 2009, N 11; 2011, N 6) мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) я 7-рэ пунктым ия 6-рэ подпункт гущыІэхэу «законодательствэм зэрэщыгъэнэфэгъэ шІыкІэм тетэу» зыфиІохэрэр хэгъэкІыжьыгъэнхэу;

2) я 11-рэ пунктыр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«11. Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указэу Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр щызиІэхэм ахъщэ зэраратыщтым ехьылІагъэм кІуачІэ иІэ зыхъурэм щегъэжьагъэу мэфи 10-м къыкІоцІ уполномоченнэ органым ащ тегъэпсыхьэгъэ тхылъыр егъэхьазыры ыкІи мылъкур зыІукІэн фаер зыщыпсэурэ чІыпІэм къепхыгъэ чІыпІэ органым ар ІэкІегъахьэ, джащ фэдэу ащкІэ мылъкур зыІукІэн фаем тхыгъэу макъэ регъэІу.»;

3) я 13-рэ пунктым ия 2-рэ подпункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«2) пІальэр зикІыгъэ мазэм къыкІэлъыкІорэ мазэм иапэрэ мафэ щегъэжьагъэу мэзи 6-м къыкІоцІ Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр щызиІэхэм афагъэнэфэгъэ мылъку ІэпыІэгъур къазырамытыкІэ;».

2. Официальнэу къызыхахутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Указым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм
и ЛІышъхьэу
ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
Іоныгъом и 28-рэ, 2011-рэ илъэс
N 110

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо фэІо-фашІэу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цІыф куп заулэмэ унапкІэм, коммунальнэ фэІо-фашІэхэм атефэрэ ахъщэр ятыгъэнымкІэ социальнэ ІэпыІэгъу ягъэгъотыгъэныр» зыфиІорэм игъэцэкІэнкІэ Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ и Административнэ регламент зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэным ехьылІагъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2008-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 12-м ышІыгъэ унашъоу N 83-р зытетэу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цІыф куп заулэмэ унапкІэм, коммунальнэ фэІо-фашІэхэм атефэрэ ахъщэр ятыгъэнымкІэ социальнэ ІэпыІэгъу зэраІэкІагъэхьэрэ шІыкІэм ехьылІагъ» зыфиІорэм ия 25-рэ, ия 34-рэ пунктхэр гъэцэкІэгъэнхэм атегъэпсыхьагъэу **унашъо сэшІы:**

1. Къэралыгъо фэІо-фашІэу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цІыф куп заулэмэ унапкІэм, коммунальнэ фэІо-фашІэхэм атефэрэ ахъщэр ятыгъэнымкІэ социальнэ ІэпыІэгъу ягъэгъотыгъэныр» зыфиІорэм игъэцэкІэнкІэ Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ 2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 29-м ышІыгъэ унашъоу N 228/14-р зытетымкІэ аухэсыгъэм зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэнэу, гуадзэу N 2-р мы унашъом игуадзэ диштэу икІэрыкІэу къэтыжьыгъэнэу.

2. ЦІыфхэм социальнэ ІэпыІэгъу языгъэгъотырэ отделым ипащэу В. Хь. Браукъом, чІыпІэ органхэм япащэхэм мы унашъор агъэцэкІэнэу.

3. Мы унашъор зэрагъэцакІэрэм гъунэ лъысфынэу сшъхьэкІэ зыфэсэгъазэ.

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ
хэхъоныгъэмрэкІэ иминистрэу
Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
шышъхьэІум и 12, 2011-рэ илъэс
N 200

ЗэкІэми тызэгъусэу экстремизмэм тыпэуцужьын

Социальнэ, лъэпкъ, дин джэгъогъуныгъэм къыфэджэрэ общественнэ объединениехэр зэхащэхэ зэрэмыхъущтыр, социальнэ купэу зыхахьэрэм, лъэпкъэу къызыхэкІыгъэм, бзэу Іулъым е динэу ылэжьырэм ялъытыгъэу цІыфым ифитыныгъэхэм къакІырагъэчын зэрэфимытхэр Урысые Федерацием и Закон ШъхьаІэ — Конституцием ия 13-рэ, ия 19-рэ статьяхэм щакІэгъэпытыхьажьыгъ.

Терроризмэм, сепаратизмэм, экстремизмэм апэуцужьыгъэным ехьылІэгъэ Конвенциеу 2001-рэ илъэсым мэкъуогъум и 15-м Шанхай щаштагъэм къызэрэщиІорэмкІэ, терроризмэм, сепаратизмэм, экстремизмэм къафаджэхэрэм ыкІи ащ фэдэ бзэджэшІагъэ зезыхьэхэрэм законодательствэм къыдилъытэрэ пщыныжьхэр ягъэхьыгъэн фае.

Экстремизмэ нэшанэ зыхэлъ бзэджэшІагъэхэр зэрахьанхэм къызэрэфаджэхэрэм (Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 280-рэ статья), цІыфыр зэраушъхьакІурэм, джэгъогъуныгъэм зэрэкІагъэблырэм (Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 282-рэ статья), экстремист сообществэ зэрэзэхащэрэм (Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 282.1-рэ статья), экстремист организацие зэрэзэхащэрэм (Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 282.2-рэ статья) апае илъэс 20 е опсэуфэхэ дэсынхэу хьапс е укІ атыралъхьан алъэкІыщт. Къэралыгъо, общественнэ щынэгъончъагъэр къэухъумэгъэным пае экстремист бзэджэшІагъэхэм ахэлэжьагъэхэр судым иунашъокІэ къэралыгъо, муниципальнэ къулыкъум, дзэ къулыкъум, хэбзэухъумэкІо органхэм, гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ учреждениехэм нахьыбэрэ аІутыжьынхэ амылъэкІынэу, унэе детективнэ, ухъумэн ІофшІэным пылъыжьынхэ амылъэкІынэу агъэнэфэн алъэкІыщт.

Экстремист нэшанэ зыхэлъ бзэджэшІагъэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр бэрэ къатыхэрэп, ау Адыгэ Республикэм ихэбзэухъумэкІо органхэр ащ фэдэ бзэджэшІагъэхэр зезыхьэхэрэм пхъашэу апэуцужьых.

2007-рэ илъэсым нэс ахэм афэгъэхьыгъэ уголовнэ Іофхэр республикэм къыщызэІуахыгъэу къашІэжьырэп. Ау, гухэкІ нахь мышІэми, аужырэ илъэсхэм мы лъэныкъомкІэ Іофыр зэхъокІыгъэ хъугъэ. ГущыІэм пае, 2007-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 2011-рэ илъэсым ишышъхьэІу мазэ нэс Урысыем и Следственнэ комитет АдыгеимкІэ иследственнэ гъэІорышІапІэ Адыгэ Республикэм щыпсэурэ нэбгыритфымэ экстремист бзэджэшІагъэ зэрэзэрахьагъэм ехьылІэгъэ уголовнэ Іофитфыр судхэм аІэкІигъэхьагъ.

БзэджашІэхэм ацІэ, алъэкъуацІэ къетымыІоу бзэджэшІагъэу зэрахьагъэхэм кІэкІэу такъытегущыІэн. Тэхьутэмыкъое районым щыпсэурэ хъулъфыгъэ горэ Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 280-рэ статья иа 1-рэ Іахь, ия 282-рэ статья иа 1-рэ Іахь зигугъу къашІырэ бзэджэшІагъэхэр зэрихьагъэкІэ зэрагъэмысэрэм ехьылІэгъэ уголовнэ Іофыр судым ІэкІагъэхьагъ. Адыгэ лъэпкъыр арымырэу, нэмыкІ лъэпкъхэм къахэкІыгъэхэм джэгъогъуныгъэ афыуиІэным, экстремизмэм къафэджэрэ тхыгъэхэр ащ мызэу, мытІоу тхьамэфэ заулэрэ Интернетым ригъэхьэгъагъэх.

Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 280-рэ статья иа 1-рэ Іахь, ия 282-рэ статья иа 1-рэ Іахь атетэу къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ бзылъфыгъэ горэм къыфызэІуахыгъэ уголовнэ Іофыри судым ІэкІагъэхьагъ. Лъэпкъэу къызыхэкІыгъэхэм ацІэ къырамыІоу, Кавказ щыпсэурэ лъэпкъхэм къахэкІыгъэхэкІэ зыщыдэжэхэрэ, ахэр зыушъхьакІухэрэ, лъэпкъхэр зэпэзэуцужьынхэр, ахэм азыфагу джэгъогъуныгъэ илъыным къафэджэрэ сурэтхэу ыкІи текстхэу Интернетым ащ къырихыгъэхэр республикэ гупчэм иобщественнэ чІыпІэхэм ащыпилъэгъагъэх ыкІи нэбгырабэмэ ахэм нэІуасэ зафишІыгъ.

Джащ фэдэу Мыекъуапэ щыпсэурэ хъулъфыгъэ горэми уголовнэ Іоф къыпаІэтыгъ. Китайцэхэм джэгъогъуныгъэ афыряІэным къыфэджэрэ ивидеоролик ащ Интернетым ригъэхьэгъагъ.

Экстремист, террорист бзэджэшІагъэхэм обществэм щынэгъошхо къыфахьын зэралъэкІыщтым къыхэкІэу ащ фэдэ бзэджэшІагъэхэм ябэныжьыгъэным иІофыгъо Следственнэ гъэІорышІапІэм анахьэу ынаІэ зытыригъэтырэмэ ащыщ. 2008-рэ илъэсым чъэпыогъум и 28-м Адыгэ Республикэм ихэбзэухъумэкІо органхэм япащэхэм яІэгъэ координационнэ зэІукІэгъум унашъо щаштэгъагъ материалхэр следователым джыри ІэкІамыгъахьэзэ, лингвистическэ, психологическэ ушэтынхэр ыкІи нэмыкІ оперативнэ-лъыхъон Іофтхьабзэхэр шІокІ имыІэу зэхащэнхэ зэрэфаемкІэ.

Ащ тегъэпсыхьагъэу Следственнэ гъэІорышІапІэм ипащэ унашъоу «Террорист, экстремист нэшанэ зиІэ бзэджэшІагъэхэм яхьылІэгъэ материалхэмрэ уголовнэ Іофхэмрэ псынкІэу зэхэфыгъэнхэм фэшІ Іофтхьабзэ тедзэу зэрахьащтхэм яхьылІагъ» зыфиІорэр къыдигъэкІыгъ. Следственнэ гъэІорышІапІэм ипащэ 2010-рэ илъэсым ыштэгъэ унашъоу «Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 282-рэ статья зигугъу къышІырэ бзэджэшІагъэхэм яхьылІэгъэ материалхэмрэ уголовнэ Іофхэмрэ псынкІэу ахэплъэнхэм пае Іофтхьабзэ тедзэу зехьэгъэн фаехэм яхьылІагъ» зыфиІорэм тетэу экстремист, террорист нэшанэ зыхэлъ бзэджэшІагъэхэм яхьылІэгъэ уголовнэ Іофхэм ахаплъэрэр ГъэІорышІапІэм иотделэу анахь Іоф шъхьаІэхэм язэхэфын пылъыр ары.

ТыкъызтегущыІэрэ лъэныкъомкІэ хэбзэухъумэкІо органхэм яІофшІэн шІуагъэу къытырэм зыкъегъэІэтыгъэным тегъэпсыхьагъэу Следственнэ гъэІорышІапІэм, Урысыем и ФСБ Адыгэ РеспубликэмкІэ и ГъэІорышІапІэ, Адыгэ РеспубликэмкІэ МВД-м, Урысыем и ФСКН Краснодар краимкІэ ирегион гъэІорышІапІэ япащэхэм унашъоу «Экстремист нэшанэ зыхэлъ бзэджэшІагъэхэм якъыхэгъэщынрэ язэхэфынрэ афэгъэзэгъэщт ведомствэ куп зэхэщэгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэр зэдаштагъ. Графикым тетэу мы купым зэхищэрэ зэхэсыгъохэм къэбархэмкІэ щызэхъожьых, республикэм иобщественнэ дин организациехэм, иеджапІэхэм зэпхыныгъэ пытэ зэрадыряІэщтым епхыгъэ Іофыгъохэм щатегущыІэх.

Следственнэ, оперативнэ ІофшІэныр нахьышІоу зэхэщэгъэным пае Следственнэ гъэІорышІапІэм, Урысыем и ФСБ Адыгэ РеспубликэмкІэ и ГъэІорышІапІэ, Адыгэ РеспубликэмкІэ МВД-м 2011-рэ илъэсым зэдаштэгъэ унашъом тетэу экстремизмэм пэуцужьыщт ведомствэ контрольнэ-аналитическэ куп зэхащагъ, ащ ипшъэрылъ шъхьаІэхэмрэ иполномочиехэмрэ агъэнэфагъэх.

Следовательхэм яІэпэІэсэныгъэ зыкъегъэІэтыгъэным тегъэпсыхьагъэу 2010-рэ илъэсым Следственнэ гъэІорышІапІэм криминалистикэмкІэ иотдел экстремист нэшанэ зиІэ бзэджэшІагъэхэм язэхэфынкІэ къашъхьэпэщт рекомендациехэр къыгъэхьазырыгъэх ыкІи следовательхэм аІэкІигъэхьагъэх.

Экстремист бзэджэшІагъэхэм нахьыбэрэмкІэ алъапсэу хъурэр лъэпкъ зэфэшъхьафхэм къахэкІыгъэхэм, дин зэфэмыдэхэр зылэжьыхэрэм щэІэгъэ икъу зэрямыІэр, ахэм зэрэзэфамыгъэкІуатэрэр ары. Мы лъэныкъомкІэ унагъоми, обществэми ашІэн фаеу къатенэрэр бэ.

ЦІыф лъэпкъыбэ зыщызэдэпсэурэ Адыгеим социальнэ хэхъоныгъэ ышІыным пае къэбар жъугъэм иамалхэр къыздегъаІэхэзэ, цІыфхэм язэхэшІыкІ зыкъедгъэІэтын, экстремизмэм пхъашэу тыпэуцужьын фае.

Урысые Федерацием и Следственнэ
комитет АдыгеимкІэ иследственнэ
гъэІорышІапІэ иотдел ипащэ игуадзэу,
юстициемкІэ полковникэу А. Н. ДАУР

СПОРТ ЩЭРЫОНЫР

Олимпиадэм хэлэжьэщт

Спорт щэрыонымкIэ дунаим и Кубок икъыдэхын фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъур США-м чъэпыогъум и 2 — 10-м щыкIуагъ. Сэкъатныгъэ зиIэмэ якуп апэрэ чIыпIэр Валерий Пономаренкэм къыщыдихи, Олимпиадэ джэгунхэу 2012-рэ илъэсым Лондон щызэхащэщтхэм ахэлэжьэнэу фитыныгъэ иIэ хъугъэ.

Валерий Пономаренкэр Мыекъуапэ щэпсэу. Олимпиадэ джэгунхэу 2008-рэ илъэсым Пекин щыкIуагъэхэм дышъэ медалыр къащыдихыгъ. Спортсмен цIэрыIор США-м щызэхащэгъэ зэнэкъокъум чанэу хэлэжьагъ. КIэрахъомкIэ псагъэм еозэ шIыкIэу «МП-5»-р зегъэщакIэм, очко 777,2-рэ ригъэкъуи, дышъэ медалыр къыфагъэшъошагъ. «МП-6»-р зегъэщакIэм, ящэнэрэ чIыпIэр къыхьыгъ.

Адыгэ Республикэм и ШВСМ, директорыр Кобл Заид, В. Пономаренкэм зыщегъасэ. Тренерэу иIэр УФ-м ыкIи АР-м язаслуженнэ тренерэу Георгий Гуляйченко.

Тиспортсмен цIэрыIоу Валерий Пономаренкэм имедальхэм ахигъэхъонэу, Адыгэ Республикэм ыцIэ спортышхом нахь лъагэу щиIэтынэу тыфэлъаIо.

Валерий Пономаренкэмрэ ыпхъурэ

УРЫСЫЕМ И КЪЫБЛЭ ШЪОЛЪЫР ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Тибатырхэм щытхъур къытфахьы

Урысыем и Къыблэ шъолъыр щыпсэурэ лъэпкъхэм спорт джэгунхэмкIэ язэнэкъокъу Краснодар краим ипоселкэу Цукъо ятIонэрэу щыкIуагъ. Адыгеим ихэшыпыкIыгъэ командэ республикэхэм азыфагу щызэхащэгъэ зэIукIэгъухэм апэрэ чIыпIэр къащыдихыгъ.

— Зэнэкъокъур Цукъо зэрэщыкIорэм тшIогъэшIэгъонэу теплъыщтыгъ, — еIо Адыгэ Республикэм физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу Джарымэкъо Юсыф. — Тиспортсменхэм ягуетныгъэкIи, яухьазырыныгъэ зэрэхагъахьорэмкIи уащытхъунэу зыкъагъэлъэгъуагъ.

Дзюдо

Адыгеим дзюдомкIэ ихэшыпыкIыгъэ командэ апэрэ чIыпIэр зэнэкъокъум къыщыдихыгъ.

Купэу зыхэтхэм апэрэ чIыпIэр къащызыхьыгъэхэр: Ордэн Андзаур, кг 66-рэ, ШъэоцIыкIу Рустам, кг 73-рэ, Тулпэрэ Айдэмыр, кг 81-рэ. Ящэнэрэ чIыпIэхэр къызыфагъэшъошагъэхэр: Дяченко Руслъан, кг 60, ФыIапшъэ Астемыр, кг 66-рэ, Борэн Аскэр, Хьакурынэ Хьазрэт, тIури кг 100.

Беданэкъо Рэмэзанэ, Бастэ Сэлымэ, Акъущ Мыхьамодэ, Бэгъэдыр Руслъанэ, Нэджыкъо Руслъанэ, Мырзэ Теймуразэ, Тулпэрэ Аскэрбый тибэнакIохэм ятренерых.

Самбо

АР-м самбэмкIэ ихэшыпыкIыгъэ командэ нэбгыри 9 хэтыгъ. Краснодар краир чемпион хъугъэ, Адыгеим ибэнэкIо куп ятIонэрэ чIыпIэр къыдихыгъ. Ставрополь краим къикIыгъэхэр ящэнэрэх.

Адыгеим ибатырхэм къахэщыгъэхэр: Чэсэбый Абрек, кг 62-рэ, Музыков Анджа, кг 82-рэ, Делэкъо Адам, кг 100-м къехъу, щыри чемпионых. ЯтIонэрэ хъугъэхэр: Кибишев Залим, кг 57-рэ, Шырынэкъо Руслъан, кг 68-рэ, Нэджыкъо Бислъан, кг 74-рэ. Ящэнэрэ чIыпIэхэр къыдэзыхыгъэхэр: Бэшкэкъо Щамил, кг 52-рэ, Ахьтэо Ерстэм, кг 82-рэ.

Тиспортсменхэм Iоф адэзышIэгъэ тренерхэм тафэраз.

Атлетикэ онтэгъур

Тиреспубликэ атлетикэ онтэгъумкIэ икомандэ ятIонэрэ чIыпIэр къыдихыгъ. Апэрэ чIыпIэр зыхыгъэ Ставрополь краим икомандэ тапэ зэришъыгъэр мэкIэ дэд.

АР-м ибатырхэм чемпионхэр къахэкIыгъэх. УелIыкъо СултIан, кг 56-рэ, Сихъу Рэмэзан, кг 85-рэ, Алексей Рудневым, кг 62-рэ, апэрэ чIыпIэхэр къыдахыгъэх. ДышъэкI Ахьмэд, кг 69-рэ, Алексей Кривошапко, кг 94-рэ, ятIонэрэ хъугъэх. А. Кривошапко чемпион хъугъэм зы килограмм ныIэп ыуж къызэринагъэр. ДышъэкI Айдэмыр, кг 77-рэ, ящэнэрэ, Шъхьэлэхьо Аслъан, кг 77-рэ, яхэнэрэ чIыпIэхэр къахьыгъэх.

Тренерхэу Хъуажъ Мэджыдэ, Чэмбэхъу Анзор, Шъаукъо Индар, нэмыкIхэми тибатырхэр агъасэх.

Атлетикэ псынкIэмкIэ тикIалэхэр апэрэх, пшъашъэхэр ятIонэрэх. Кушъхьэфэчъэ спортымкIэ тиспортсменхэр ятIонэрэх, шахматхэмкIэ ящэнэрэх.

Республикэхэм якомандэхэм язэнэкъокъу Адыгэ Республикэм апэрэ чIыпIэр къыщыдихыгъ. Абхъазыр ятIонэрэ, Къыблэ Осетиер ящэнэрэ хъугъэх. Дагъыстан, Ингушетиер зэIукIэгъумэ ахэлэжьагъэх. Ставрополь краим купэу зыхэтыгъэм апэрэ чIыпIэр къыщыдихыгъ.

Адыгеим икомандэ Кубокыр, спортсменхэм медальхэр къафагъэшъошагъэх. Спорт зэнэкъокъухэм яшIуагъэкIэ республикэхэм, крайхэм, хэкухэм яспортсменхэр нахьышIоу зэрэшIагъэх, яухьазырыныгъэ хагъэхъуагъ.

УШУМКIЭ ФЕДЕРАЦИЕМРЭ УАХЪТЭМРЭ

ЕгъэжьэпIэшIум лъапсэр егъэпытэ

Краснодар краим ушумкIэ изэIухыгъэ турнир Адыгэ Республикэм испортсмен 43-рэ чанэу хэлэжьагъ. Мыекъуапэ, Адыгэкъалэ, Инэм, Яблоновскэ защызыгъэсэрэ ныбжьыкIэхэм хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къыдахыгъэх. Краснодар щыкIогъэ зэIукIэгъухэм Новороссийскэ, Шъачэ, Геленджик, Лабинскэ, нэмыкI къалэмэ къарыкIыгъэхэр апэрэ чIыпIэхэм ащыфэбэнагъэх.

Адыгэ Республикэм икомандэ текIоныгъэр зэнэкъокъум къыщыдихи, Кубок шъхьаIэр къыфагъэшъошагъ. Адыгэкъалэ тренерэу Iоф щызышIэрэ ХьокIо Азмэт ыгъэсэрэ кIалэхэу Тулпэрэ Тимур, кг 36-рэ, ЛIыхэсэ Мурат, кг 44-рэ, Бэрэтэрэ Амир, кг 48-рэ, Уайкъокъо Ислъам, кг 56-рэ, ЛIыбзыу Казбек, кг 70-рэ, Хьодэ Бислъан, кг 75-рэ, ЛIэхъусэжъ Юрэ, кг 80, яухьазырыныгъэкIэ къахэщыгъэх.

Мыекъуапэ щапIугъэхэми тагъэгушIуагъ. ХьорэлI Ислъам, кг 52-рэ, ГуашIэ Заур, кг 85-рэ, апэрэ чIыпIэхэр къыдахыгъэх. Мыхэм тренерхэу Къэлэшъо Аскэррэ Бжьэнтхьэлэ Аслъанрэ япащэх. Филипп Элбакян, кг 30, Кушъу Аслъан, кг 40, Александра Осипова, кг 52-рэ, дэгъоу бэнагъэх, тренерэу НэмытIэкъо Аскэр егъасэх.

Адыгэ Республикэм спорт ушумкIэ ифедерацие ипащэу Абрэдж Аслъан зэрэхигъэунэфыкIыгъэу, ныбжьыкIэхэр дэгъоу пIугъэнхэм, лъэпкъ зэпхыныгъэхэр гъэпытэгъэнхэм афэшI спортым имэхьанэ зыкъеIэты. Ушум пылъхэм яухьазырыныгъэ хагъэхъоным пае алырэгъум зызэрэщагъасэрэм дакIоу, якъулайныгъэ Iоф дашIэ. ПсынкIэу гупшысэнхэм, хэкIыпIэ тэрэзхэр къагъотынхэм анаIэ тырагъэты.

Тренерэу НэмытIэкъо Аскэр зэрилъытэрэмкIэ, Адыгэ Республикэм ушумкIэ федерацир зыщызэхащагъэм ыуж пIуныгъэ Iофэу ныбжьыкIэмэ адызэрахьэрэр нахьышIоу лъагъэкIуатэ хъугъэ. АР-м физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет ипащэу Хьасанэкъо Муратэ IэпыIэгъу къафэхъузэ, ныбжьыкIэхэр зэнэкъокъумэ нахьыбэрэ ахэлажьэхэу аублагъ.

УшумкIэ республикэ федерацием хэбзэ шапхъэмэ адиштэу Iоф ешIэ. АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ и СДЮСШОР идиректорэу ХьакIэмызэ Аслъан федерацием изэхэкIыныгъэшIумэ алъэплъэ. ЕджапIэм ушумкIэ щызэхащэгъэ секцием зыригъэушъомбгъу шIоигъу, егъэжьэпIэшIоу ашIыгъэм ылъапсэ егъэпытэ.

САМБО

Апэрэу чIыпIиплI, ятIонэрэу ...

Ростов хэкум игубернатор и Кубок самбэмкIэ къыдэхыгъэным фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъум бэнэкIо 200 фэдиз хэлэжьагъ. Рязань, Воронеж, Волгоград, Калугэ, Къалмыкъым, Краснодар ыкIи Ставрополь крайхэм, Адыгэ Республикэм, нэмыкIхэм спортсменхэр къарыкIыгъагъэх.

Адыгеим ибэнэкIо 12 алырэгъум щянэкъокъугъ. Тиреспубликэ ибатырхэм зыхэт купым ятIонэрэ чIыпIэр къыдихыгъ. Ростов хэкум апэрэ, Краснодар краим ящэнэрэ чIыпIэхэр афагъэшъошагъэх. Яонтэгъугъэхэм ялъытыгъэу АР-м испортсмениплIымэ апэрэ чIыпIэхэр къахьыгъэх. Джымэ Батыр, кг 51-рэ, Мэрэтыкъо Рустам, кг 59-рэ, Айтэчыкъо Руслъан, кг 68-рэ, Мудрэнэ Казбек, кг 78-рэ, зэнэкъокъум чемпион щыхъугъэх.

ЯтIонэрэ чIыпIэхэр къэзыхьыгъэхэр: Пэнэшъу Руслъан, кг 45-рэ, Тыгъужъ Юсыф, кг 63-рэ, Хурцхаев Эрдэм, кг 68-рэ. Апэрэ чIыпIэр къыдэзыхыгъэ Ростов хэкум икомандэ очкоуи 3,5-рэ ныIэп Адыгеим ыпэ зэришъыгъэр.

Тренерхэу Хьот Юныс, Мэрэтыкъо Сахьидэ, Мэрэтыкъо Щамсэт, Къуекъо Руслъанэ, Дэхъужъ Мыхьамэт, Теуцожь Инвер тибэнакIохэр зэнэкъокъумэ афагъэхьазырыгъэх.

Чъэпыогъум и 24 — 28-м Урысыем самбэмкIэ изэнэкъокъу Самарэ хэкум щыкIощт. 1995 — 1996-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кIалэхэр зэIукIэгъумэ ахэлэжьэщтых. Адыгэ Республикэм ибатыр ныбжьыкIэмэ УФ-м икIэух бэнэгъухэм зафагъэхьазыры.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырыIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр
АУЛЪЭ Руслъан

Редактор шъхьаIэм игуадзэр — пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
НЭПШIЭКЪУЙ Заур

Редакциер зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4364
Индексхэр 52161 52162
Зак. 2473

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхагъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00